

ΠΑΡΑΚΛΗΤΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΕΤΟΣ 19° ΤΕΥΧΟΣ 102° ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΣ

Ίδιοκτήτης:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Υπεύθυνος Ύλης:

Σταύρος Όλύμπιος

Διευθυντής Γραφείου Ποιμαντικής Διακονίας

Διευθύνεται

από Συντακτική Έπιτροπή

Διεύθυνση:

Όδος Αγίου Ανδρέου 306,

Τ.Θ. 56091, Τ.Τ. 3304

Λεμεσός - Κύπρος

Τηλ.: 00357-25864311

Ίστοσελίδα:

www.imlemesou.org

Συνδρομές:

Έσωτερικού €7

Έξωτερικού €10

Τιμή Τεύχους: €1

Έξωφύλλο: Όσιος Γέροντας Ίωσήφ
ό Ήσυχαστής

Όπισθόφυλλο: Έκκλησάκι Τιμίου
Προδρόμου στή Μικρά Άγία Άννα,
όπου άσκήτεψε ό όσιος

Είς τήν Κυρίαν Θεοτόκον

*Παντάνασσα, Μητέρα μου,
γλυκεία Παναγία, του κόσμου
ή βασίλισσα, ή πάντων σωτη-
ρία, ή μόνη μου παράκλησις,
ή μόνη μου έλπίδα, γλυκεία πα-
ρηγορία μου, Θεοτόκε Μαρία.*

*Ή μόνη μου καταφυγή σ' όλας
τάς περιστάσεις που συναντάει
ό μοναχός σ' όλας τάς καταστά-
σεις. Ή των Άγγέλων Άνασσα
καί πάντων άνωτέρα, των Χε-
ρουβείμ καί Σεραφείμ όντως
τιμιωτέρα.*

*(άπό τό βιβλίο: «Έπιστολές καί ποιή-
ματα» του Γέροντος Ίωσήφ του Ήσυ-
χαστου, έκδοσις Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου)*

Οί άρθρογράφοι έχουν τήν άπόλυτη ευθύνη των
άπόψεών τους

Ἡ ἐν Χριστῷ παιδεία

**τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου**

Τό νά εἶναι κανεῖς δάσκαλος, ἰδίως σήμερα, εἶναι πολύ σπουδαῖο ἔργο. Ἴδίως στόν τόπο μας ἕνας ἄνθρωπος πού ἀσχολεῖται μέ τή διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν πρέπει νά ἔχει μία σωστή γνώση, θεωρητική τουλάχιστον, γιά νά μήν ποῦμε καί ἐμπειρική, τῆς ἀξίας τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια γεννᾷ αὐτά τά παιδιά καί τά παραδίδει στούς δασκάλους, γιά νά τά μάθουν γράμματα. Στό σχολεῖο σίγουρα δέν μαθαίνουν ἀπλῶς νά κάνουν πρόσθεση καί ἀφαίρεση καί νά γράφουν σωστά τό ὄνομά τους, ἀλλά περισσότερο δίνεται ἕνα ἦθος στά παιδιά, τό ὁποῖο θά ἀποτελέσει τό βασικότερο στοιχεῖο τῆς προσωπικότητάς τους. Ἐτσι ὅταν θά βγοῦν στήν κοινωνία, νά γίνουν τέλειοι ἄνθρωποι καί νά μπορέσουν νά καταλάβουν τελικά, ποιός εἶναι ὁ σκοπός τῆς ὑπάρξεώς τους σ' αὐτή τή γῆ.

Στήν Κύπρο ἔλεγε δασκάλους καί τούς ἱερεῖς. Ὁ Χριστός ἐνόσω ἦταν ἀκόμη στή γῆ ὀνομάστηκε διδάσκαλος. Μάλιστα μάς εἶπε, ἐμεῖς νά μήν ὀνομαστοῦμε διδάσκαλοι, γιατί Αὐτός εἶναι ὁ μόνος διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος μίλησε γιά τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς μετέχουμε στό διδασκαλικό ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, ὅσο μετέχουμε στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Μπορῶ νά πῶ καί ἀπό τήν ἐμπειρία μου στό σχολεῖο ὅτι εἶχαμε αὐτή τήν εὐλογία νά μαθαίνουμε τά θρησκευτικά καί τό Εὐαγγέλιο καί τήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τούς δασκάλους μας, ὅμως ὑπῆρχε ἕνα πρόβλημα τό ὁποῖο ἴσως νά ὑπάρχει καί σήμερα, καί εἶναι καλά νά τό ξέρουν ὅσοι ἀσχολοῦνται μέ τήν ἐκπαίδευση. Ἐνῶ σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐπιστήμη, ἴσως, μπορεῖ νά εἶναι ἕνας θεωρητικός ὁπαδός, ἰδίως τῆς φιλοσοφίας καί νά μπορεῖ νά διδάσκει τή φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνα, τοῦ Ἀριστοτέλη, ἢ ἄλλων ψυχολόγων ἢ κοινω-

νικῶν ἐργατῶν, καί νά μήν μετέχει σ' αὐτές τίς θεωρίες, νά μήν ἔχει ἐμπειρία, ἀλλά θεωρητικά νά διαβάσει καί νά μάθει. Ὅσον ἀφορᾷ τό θέμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, δέν μποροῦμε νά μεταδώσουμε τίποτε, ἄν ἐμεῖς εἴμαστε ἀμέτοχοι τῆς ἐμπειρίας τοῦ Χριστοῦ στή ζωή μας. Ἄν ὅμως παρουσιάσουμε τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία σάν κάτι δεδομένο, ἀφοῦ γεννηθήκαμε στήν Κύπρο, βαπτιστήκαμε χριστιανοί ὀρθόδοξοι, ἄρα εἶναι καί ἕνα ἀπό τά τυπικά μας καθήκοντα τό νά πᾶμε στήν Ἐκκλησία, νά μήν λέμε ψέματα καί νά κάνουμε ἄλλες καλές πράξεις, τότε ὅπωςδήποτε αὐτά εἶναι μία σοβαρή αἰτία ἀργότερα τό παιδί πού θά μεγαλώσει, νά ἀπορρίψει τήν Ἐκκλησία. Δέν μποροῦν νά σταθοῦν πράγματα τά ὅποια μεταδίδονται μέ κακό τρόπο στά παιδιά, καί πολύ περισσότερο ἄν δέν ἔχουν πάνω τους τή σφραγίδα τῆς γνησιότητας.

Σήμερα βλέπουμε ὅλοι ὅτι βρισκόμαστε μπροστά σέ δύσκολες περιπτώσεις ἀνθρώπων τόσο ἀπό τήν παιδική ἡλικία ὅσο καί ἀπό τή νεανική καί ἐφηβική. Διερωτόμαστε πολλές φορές τί θά ἀπογίνουν τά παιδιά αὐτά πού μεγαλώνουν σήμερα. Ἄν ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ἔχουμε τόσα κενά στήν προσωπικότητά μας καί πολλές φορές χάνουμε τήν ἰσορροπία μας μέ ἀποτέλεσμα νά ἔχουμε προβλήματα μέ τόν ἐσωτερικό μας κόσμο, πολύ περισσότερο θά ἔχουν τά παιδιά μας, ὅταν μεγαλώσουν. Ἄρα τίθεται τό ἐρώτημα, τί μποροῦμε νά κάνουμε ἐμεῖς, ἢ ἐκπαίδευση καί ἀκόμη περισσότερο τί μπορεῖ νά κάνει ἡ Ἐκκλησία; Διότι τό σχολεῖο καί ὁ δάσκαλος μπορεῖ νά περιοριστεῖ σά ἐπαγγελματικά του πλαίσια καί νά κάνει ὅσο τό δυνατό καλύτερα τό ἔργο του, ἀλλά δέν ξέρει πῶς θά ἐξελιχθοῦν τά παιδιά. Ὅμως ἡ Ἐκκλησία παρακολουθεῖ τό παιδί ἀπό τή γέννησή

του όχι μόνο μέχρι τον θάνατό του αλλά και πέραν του θανάτου του. Είναι ή πνευματική μητέρα που ακολουθεί και συνοδεύει τό παιδί της μέσα στην αιωνία του διάσταση κοντά στον Θεό Πατέρα του. Γι' αυτό οφείλουμε κι έμεις οι άνθρωποι της Έκκλησίας να είμαστε σίγουροι, μετρημένοι και σοβαροί, όταν πρόκειται να μιλήσουμε για τά θέματα αυτά στά παιδιά. Και όπωσδήποτε μία ευθύνη βαραίνει και σάς, διότι αν δώσουμε τον Χριστό στά παιδιά είτε ως απλό παραμύθι είτε ακόμα σαν ένα φαινόμενο ιστορικό και κοινωνικό, τότε όπωσδήποτε κάναμε ένα πνευματικό έγκλημα στην ψυχή του παιδιού, γιατί του δώσαμε όλες τις προϋποθέσεις, για να γίνει ένας άθεος. Αυτή ή απόρριψη

της Έκκλησίας που παρατηρείτο μέχρι πρότινος από έρευνες που έγιναν, υπήρξε, διότι ακριβώς τόσο ή Έκκλησία, όσον αφορά τους ανθρώπους της και τά μέσα που έπιστράτευσε στή δεκαετία του 1950-60

για να διδάξει τά παιδιά της, όσο δέ και οι δάσκαλοι, ήταν μέσα λανθασμένα και εν πολλοίς αίρετικά. Είχαν αντιγράψει δυτικά πρότυπα και όχι όρθόδοξα, μέ αποτέλεσμα τά παιδιά όταν μεγάλωσαν και ήρθαν ενώπιον των προβλημάτων και του έσωτερικού τους κόσμου, να φτάσουν στό σημείο να τά γκρεμίσουν όλα. Και ευτυχώς που τό έκαναν αυτό, διότι έμοιαζαν μέ έναν άνθρωπο που έφαγε δηλητηριασμένο φαγητό και πρόλαβε και έκανε έμετό και τά έβγαλε όλα από τό στομάχι του και έχει πιθανότητα να ζήσει. Ένώ ένας που τά κράτησε και προσπάθησε να τά άφομοιώσει στή ζωή του, παρουσιάζει τό φαινόμενο του πνευματικά

στείρου ανθρώπου. Δηλαδή όταν ο άνθρωπος της Έκκλησίας γίνει «θηρησκευτικός τύπος», τότε όπωσδήποτε είναι πνευματικά νεκρός και είναι πολύ επικίνδυνος και πολύ πιο δυστυχισμένος από έναν άθεο. Διότι ο άθεος τουλάχιστον ξέρει ότι είναι άθεος, ενώ ο άλλος δέν καταλαβαίνει ότι είναι σε πιο δύσκολη θέση.

Όπως είπα στην αρχή εδώ στην Κύπρο όνομάζουν δασκάλους κι έμάς τους ιερείς. Είναι πολύ ώραία έκφραση αυτή, διότι ο ιερέας δέν είναι δάσκαλος που του μαθαίνει γράμματα, αλλά που του διδάσκει την εν Χριστώ ζωή. Πράγματι κάθε ιερέας είναι και αυτός μαθητής της αιωνίου Βασιλείας του Θεού. Ο Χριστός πριν φύγει από αυτόν

τόν κόσμο μάς έδωσε έντολή: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά έθνη βαπτίζοντες αυτούς εις τό όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος». Δέν όνομάζου ν τους ιερείς δασκάλους, επειδή επί

Τουρκοκρατίας έκαναν μαθήματα στά παιδιά και τά δίδασκαν γράμματα, αλλά διότι είναι έντολή του Χριστού να κάνουμε τους ανθρώπους μαθητές του Ευαγγελίου και να τους διδάσκουμε να τηρούν τον λόγο του Θεού, ώστε να έχουν μετοχή στην αιώνια Βασιλεία του Θεού. Έτσι θά βρουν τό πλήρωμα και τον σκοπό της δικής τους ύπαρξεως.

Άφού λοιπόν κι έμεις θεωρούμαστε δάσκαλοι να σάς πω κάποια στοιχεία που υπάρχουν σ' έμάς απαραίτητα για τή δική μας έπιτυχία και τά όποια εύκολα μπορούν να εφαρμοστούν και στους δασκάλους. Ένα από τά πρώτα πράγματα τό όποιο θεωρείται

άπαραίτητη προϋπόθεση, για να μπορέσει κανείς να διδάξει τον άλλο άνθρωπο και να τον κάνει μαθητή του, είναι ότι αυτός ο ίδιος πρέπει πριν από όλα, τουλάχιστον μέχρι ενός σημείου, να φτάσει σ' αυτό που λένε οι Πατέρες, στο πρώτο στάδιο της πνευματικής ζωής δηλαδή στην κάθαρση από τὰ πάθη. Ἄν ὁ ἄνθρωπος δὲν καθαρίσει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ πάθη του καὶ ὁ ἴδιος δὲν βρεῖ μία ἰσορροπία πνευματική, δὲν εἶναι πνευματικό πρόσωπο, δὲν ἔχει ἀπαλλαγθεῖ ἀπὸ τίς προλήψεις του, ἀλλὰ καθοδηγεῖται ἀπὸ ποικίλα πάθη καὶ ἰδίως ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ ἐγωισμοῦ, πού γεννᾶ τὰ ὑπόλοιπα ψυχικά πάθη, τότε ὅπωςδήποτε θὰ κάνει τεράστια λάθη, τὰ ὁποῖα βέβαια θὰ τὰ πληρώσουν κυρίως οἱ μαθητές του. Ὅμως τὰ τραύματα θὰ εἶναι στή δική του ψυχή, ὅταν θὰ βλέπουν τὴ δική του πραγματικότητα. Ὅταν ἓνας ἱερέας ἢ ἓνας γονιός ἄλλα λέει καὶ ἄλλα τηρεῖ, ἄλλα πιστεύει καὶ ἄλλα διδάσκει, καὶ τὸ ἦθος του, ἢ ἐμφάνισή του ὁμιλοῦν περὶ ἄλλου πράγματος, τότε αὐτὸς εἶναι ὁ χειρότερος δάσκαλος, ἔτσι καὶ ἓνας δάσκαλος. Δηλαδή ἂν ἓνας δάσκαλος δὲν μετέχει στήν πνευματική ζωή, ὅταν ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ καλύτερος δάσκαλος τῆς ἀθείας καὶ φέρνει τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἄν θέλετε νὰ πείσετε ἓνα παιδί ὅτι ὅλα εἶναι ψέματα, ἀνοησίες, τότε βάλτε ἓναν ἄσχετο μὲ τὴν πνευματική ζωή νὰ μιλήσει γιὰ τὸν Χριστό. Κανείς ἀπορεῖ πολλές φορές τὸ πόσο πρόχειρα ἀναλαμβάνουμε πάνω μας νὰ παρουσιάσουμε αὐτὸ τὸ τόσο σημαντικό ἔργο στὰ παιδιά, ἐκτός καὶ ἂν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νομίζουμε ὅτι τὸ νὰ ὁμιλοῦμε περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἓνα ἀπλό πράγμα, ὅπως μιλοῦμε γιὰ τὴ Γεωγραφία καὶ τὴν Ἱστορία. Αἰταιεῖται μία προσωπική ἐμπειρία. Γι' αὐτὸ στήν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου, ὁ Μέγας Φώτιος, ὅταν ἔκανε τὴν περίφημη Μαгнаύρα, τότε δὲν ἴδρυσε θεολογικὴ σχολή. Ἐνῶ ἔκανε μαθηματικές, φιλοσοφικές, ἀστρονομικές σχολές κ.λπ., δὲν ἔκανε θεολογικὴ σχολή. Ὅταν ἐρωτήθηκε γιὰ αὐτὸ τὸ πράγμα, τότε εἶπε ὅτι ἡ θεολογία δὲν διδάσκεται στὸ σχολεῖο ἀλλὰ στήν Ἐκκλησία, καὶ κυρίως διδάσκεται στὰ

μοναστήρια, ὅπου ἐκεῖ ὑπάρχει πνευματική ἄσκηση. Γιατί κατεξοχὴν τὸ πνευματικὸ ἔργο ἐπιτελεῖται στήν Ἐκκλησία, στή Θεία Εὐχαριστία, ἐκεῖ ὅπου ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀπλῶς μία θεωρητικὴ γνώση, ἀλλὰ περισσότερο μετέχει στὸ μυστήριό τοῦ Χριστοῦ. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν εἶναι μέτοχος αὐτῆς τῆς κατάστασης, τότε μπορεῖ νὰ μιλήσει. Τότε, ἀφοῦ ἔχει ὑποστῆ μέσω τῆς ἄσκησης καὶ τοῦ ἀγῶνα τὴν κάθαρση, μπορεῖ ἐλεύθερα νὰ ἐφαρμόσει μεθόδους παιδαγωγικές, πού εἶναι ἀμέτοχες παθῶν. Μπορεῖ νὰ μαλώσει ἢ νὰ τιμωρήσει ἓνα παιδί, ἀλλὰ οὐδέποτε αὐτὴ ἢ πράξη τοῦ δημιουργεῖ τραύματα, γιατί κατὰ ἓνα μυστικὸ τρόπο πληροφορεῖται ἢ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ, πότε κινεῖται ἐμπαθῶς ἢ ἀπαθῶς ἀπέναντί του. Δηλαδή πότε τὸ μαλώνει, γιατί θύμωσε καὶ ἔχασε τὸν ἔλεγχό του καὶ πότε τὸ μαλώνει, ἐπειδὴ τὸ ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ τὸ παιδαγωγήσει.

Πολλές φορές παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο τῆς παιδείας ὡς παροχῆς γνώσεων χωρὶς πάντοτε καὶ τὴν καλλιέργεια ἠθους καὶ χαρακτήρα, ὅπου τελικὰ αὐτὸ ἀποδεικνύεται τεράστιο λάθος, γιατί δημιουργοῦμε παιδιά εὐάλωτα καὶ ὑπόδουλα στὸν ἐγωισμό τους. Ὅταν ἀργότερα βγοῦν ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία καὶ ἀρχίσουν νὰ ἔχουν εὐθύνες, ἀρχίζουν καὶ τὰ ψυχολογικὰ συμπλέγματα. Σήμερα ἀκόμα καὶ τὰ μικρὰ παιδιά ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι χρειάζονται ψυχολόγο, ἢ δὲν μποροῦν νὰ σταθοῦν μόνοι τους καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ θέματα τῆς ζωῆς τους. Ἐδῶ εἶναι πού διαλύεται ὁ γάμος, γιατί δὲν μπορεῖ ὁ νέος ἄνθρωπος νὰ βαστάξει τὸν ἄλλο. Γιατί νὰ βαστάξω τὸν ἄλλο ἄνθρωπο, σημαίνει κόβω ἀπὸ τὸν ἐγωισμό μου. Μόνον ἓνας ταπεινὸς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ βαστάξει τὸν ἄλλο ἄνθρωπο καὶ νὰ κοινωνήσῃ μαζί του. Ἄν ἔχει μάθει νὰ γίνονται ὅλα γύρω ἀπὸ τὸ ἄτομό του, πῶς θὰ ἀντέξει τὴ σύζυγό ἢ τὰ παιδιά του; Ἔτσι βρίσκεται ἢ πρόφαση «ἐγὼ δὲν μπορῶ πιά, κανείς δὲν μὲ καταλαβαίνει» καὶ ὅλα τελειώνουν. Αὐτὰ δείχνουν τὰ ἑλλείματα τῆς ταπεινώσεως. Τὸ μικρὸ παιδί πρέπει νὰ τὸ μάθουμε νὰ δέχεται καὶ νὰ σέβεται τὸν ἄλλο, γιατί αὐτὴ εἶναι

ή παράδοση και διδασκαλία της ὀρθοδοξίας. Ὁ Χριστός εἶπε ὅτι ἦρθε στὸν κόσμο ὄχι γιὰ νὰ διακονηθεῖ, ἀλλὰ νὰ διακονήσῃ τὸν κόσμο. Σήμερα βλέπουμε ἕνα μικρὸ παιδάκι νὰ ἀπαιτεῖ νὰ γίνονται ὅλα, ὅπως θέλει ἐκεῖνο καὶ διαλυόμαστε ὅλοι μπροστὰ του. Καὶ στό τέλος τὸ παιδάκι μαθαίνει νὰ εἶναι πάντα τὸ κέντρο, πού ὅλοι θὰ τὸ θαυμάζουν καὶ θὰ τὸ ἀκούουν, μέ ἀποτέλεσμα νὰ τοῦ καλλιεργεῖται ὁ ἐγωισμὸς καὶ νὰ καταστρέφεται ὁ ψυχικὸς του κόσμος.

Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ὄρθοδοξία ἔχουν ἕνα δικό τους τρόπο πού βλέπουν, ἀναλύουν, συνθέτουν καὶ περιγράφουν τὴν προσωπικότητα τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου, διότι βλέπουν μέσα σ' αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς πώσεως καὶ τῶν παθῶν, καὶ τὴν ἀμαρτία. Γιατί ἂν βγάλουμε ἀπὸ τὰ μάτια μας αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς διασπάσεως τῆς προσωπικότητας, τότε ἀρχίζουμε νὰ δικαιολογοῦμε τὰ πάντα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ κα-

ταστρέψουμε τὸν ἄλλο ἀνθρώπο. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τους μᾶς παρέδωσαν ὅτι ὑπάρχουν τρεῖς καταστάσεις ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν σχέση μέ τὸν Θεὸ κατὰ τρεῖς διαφορετικὲς βαθμίδες. Ἡ πρώτη βαθμίδα εἶναι τοῦ δούλου, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ὑπακούει στὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, διότι φοβάται τὸν Θεό. Βλέπει τὸν Θεὸ σάν ἕνα δεσπότη πού ἔδωσε κάποιες ἐντολές, πού πρέπει νὰ τίς ἐφαρμόζει καὶ ἂν δέν τίς ἐφαρμόσει, θὰ τιμωρηθεῖ. Αὐτὴ εἶναι μία δουλικὴ σχέση, πού δέν ἔχει σχέση μέ τὴν ἐλευθερία. Ἡ ἄλλη σχέση ἢ ὁποῖα εἶναι κάπως καλύτερη, εἶναι

τοῦ μισθωτοῦ, ὅπου ὁ ἄνθρωπος κάνει τὸ καλὸ, τηρεῖ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ πάει στὸν παράδεισο ἢ γιὰ νὰ πᾶνε καλά οἱ δουλειές του. Δηλαδή δίνει καὶ παίρνει. Τηρῶ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ πάρω πίσω εὐεργεσίες. Κι αὐτὴ ἡ σχέση εἶναι ἀκόμη ἀτελής. Ἡ τελεία σχέση εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ αισθάνεται τὸν ἑαυτό του τέκνο τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ φιλότιμο καὶ ἀγάπη καὶ φυσικὴ φορὰ νὰ τηρεῖ τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, γιατί αισθάνεται ὅτι τηρώντάς τιν ἐλευθερώνεται χωρὶς νὰ τὸν ἀπασχολεῖ οὔτε ὁ φόβος, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει πλέον, ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πατέρας του, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ ἀμοιβή, νὰ δώσει κάτι στὸν Θεό, γιὰ νὰ πάρει κάτι ἄλλο. Ἔτσι ἐλεύθερα ὁ ἄνθρωπος παραδίδει τὸν ἑα-

τό του στὴν παιδαγωγικὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, προκειμένου ὁ Θεὸς ὡς καλὸς διδάσκαλος νὰ καθάρει τὴν ψυχὴ του ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὴν ἀμαρτία. Ἔτσι ὑφίσταται πολλές δοκιμασίες ἀγόγγυστα καὶ ὁ Θεὸς ἐλεύθερα

ἐργάζεται σ' αὐτόν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὑγιὲς καὶ τελεία σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸν Θεό.

Τὸ ἴδιο ἐφαρμόζεται καὶ στὶς σχέσεις μας μέ τὰ παιδιά μας. Ἄν μάθουμε τὰ παιδιά νὰ τοὺς δίνουμε ὅσα μᾶς ζητοῦν, τότε θὰ ἔρθει καὶ ἡ ὥρα πού θὰ μᾶς ζητήσουν πράγματα, πού δέν θὰ μπορούμε ἢ δέν θὰ θέλουμε ἢ δέν θὰ πρέπει νὰ τοὺς τὰ δώσουμε, καὶ τότε θὰ λυπηθοῦν καὶ θὰ διαρρηχθοῦν οἱ σχέσεις μας μαζί τους. Ἄν ὅμως μάθει τὸ παιδί νὰ συμπεριφέρεται ὡς τέκνο πραγματικὸ, μέ φιλότιμο στὴν οἰκογένεια, καὶ ἂν καταλάβει ὅτι αὐτὴ ἡ σχέση ὄχι μόνο δέν τὸ ὑποδουλώνει, ἀλλὰ τὸ ἐλευθερώνει πραγματικά,

τότε νομίζω θά έχουμε ύγιή άποτελέσματα. Άν και πάντοτε ή έλευθερία του άνθρώπου είναι καθοριστική, γιατί κάποιος άνθρωπος μπορεί νά μεγαλώσει σέ ένα τέλειο περιβάλλον, όμως διά τής έλευθερίας του νά κλίνει στό κακό και νά μήν δέχεται τίποτα.

Τό Ευαγγέλιο δέν πρέπει σέ καμμιά περίπτωση νά συνδυάζεται μέ τή βία και τόν έξαναγκασμό. Για παράδειγμα μπορεί νά πει ό δάσκαλος, παιδιά πρέπει νά κάνουμε προσευχή. Άν ένα παιδάκι ρωτήσει, γιατί τό άλλο παιδάκι δέν κάνει τόν σταυρό του και δέν προσεύχεται, μπορεί νά πούμε ότι αυτό δέν είναι δικό μας θέμα και πρέπει νά τό σεβαστούμε. Στά παιδιά τών αίρετικών όπωσδήποτε πρέπει νά δείχνουμε πάρα πολλή αγάπη. Διότι διδάσκονται αυτά τά παιδάκια ότι έμεις οι Όρθόδοξοι είμαστε οι διώκτες τους. Άρα όταν βρίσκουν μία σκληρότητα και μία άρνηση από μέρους μας, τότε έχουν τό φρόνημα ότι είναι και μάρτυρες και διώκονται από τούς «κακούργους» Όρθόδο-

ξους, όπως τούς πρώτους μάρτυρες τών χριστιανών. Ένώ όταν καταλάβουν τά παιδιά αυτά ότι τά αγαπούμε και είμαστε έτοιμοι νά θυσιάστουμε γι' αυτά, τότε τά πράγματα θά είναι διαφορετικά.

Η κάθαρση από τά πάθη δέν είναι εύκολο πράγμα. Είναι όμως έφικτό, αν παραδώσουμε κι έμεις οι ίδιοι τόν έαυτό μας σ' ένα παιδαγωγό. Δέν μιλώ για μία πλατωνική κάθαρση, πού επιδιώκουν διάφορες σχολές, αλλά μιλώ για τήν Έκκλησία, πού είναι ένα πνευματικό νοσοκομείο, πού θεραπεύει τόν άνθρωπο. Τόν υποβάλλει σέ μία θεραπευτική άγωγή και γίνεται μία αποτοξίνωση από

τήν άμαρτία. Πρέπει όπωσδήποτε ένας δάσκαλος νά ύφίσταται αυτή τήν κάθαρση τήν περίοδο πού σπουδάζει ή σέ κάποιο άλλο διάστημα, για νά καταλάβει πολύ καλά τόν έαυτό του. Ξέρουμε και από τή δική μας μαθητική ζωή ότι μερικούς δασκάλους, όταν ήμαστε παιδιά δέν τούς καταλαβαίναμε και τούς παρεξηγούσαμε. Όταν όμως μεγαλώσαμε, καταλάβαμε τήν πραγματικότητα. Όταν ό δάσκαλος δέν ξέρει πότε νά θυμώσει ή νά γίνει έπεικής, δημιουργείται πρόβλημα στή σχέση του μέ τά παιδιά, ενώ αν είναι άπαθής, δηλαδή δέν έχει έμπάθειες, μπορεί νά βοηθήσει τά παιδιά.

Στό Άγιον Όρος υπήρχαν γεροντάκια τά οποια ήταν άγράμματα, όμως είχαν ένα τέλειο τρόπο πού συμπεριφέρονταν και μιλούσαν και έλυναν τά πάντα στους άνθρώπους πού τούς έπισκέπτονταν, διότι οι άνθρωποι αυτοί ήταν έλεύθεροι. Ο άγιος άνθρωπος μπορεί νά προσαρμοστεί στό μέτρο του καθενός. Και αυτή είναι ή άξία νά

μήν θέλεις νά φέρεις τόν άλλο εκεί πού είσαι έσύ, αλλά νά κατέβεις έσύ εκεί πού είναι ό άλλος. Αυτό είναι τό μέτρο του διδασκάλου, δηλαδή νά γίνει τόσο εύελικτος και έλεύθερος, πού νά κατέβει νά βρει τόν άλλο. Όχι νά τραβά τόν άλλο από τό κεφάλι νά τόν πάρει εκεί πού θέλει αυτός, τότε θά τόν διαλύσει. Τά Χριστούγεννα ψάλλουμε « Χριστός επί γής, ύψώθητε». Κατήλθε ό Χριστός στόν κόσμο και ύψωσε τόν κόσμο πάνω. Δέν σάθηκε στόν ουρανό και μάς τραβήξε όλους πάνω. Έγινε άνθρωπος, έγινε σαν έμάς, σταυρώθηκε, υπέστη τά πάντα και έτσι άνύψωσε τόν κόσμο.

Ἐπιστολές καί Ποιήματα Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ

τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
καί Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Λευκωσίας κ. Νίκου Νικολαΐδη

Μεγάλη πνευματική χαρά προξένησε ὄχι μόνο στούς Ἁγιορείτες πατέρες, ἀλλά σέ ὀλόκληρη τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ἡ ἐξαγγελία ἀπό τόν Παναγιώτατο Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο, κατά τήν ἐπίσκεψή του στό Ἅγιον Ὄρος, ἡ μελετώμενη συμπερίληψη στό Ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας τεσσάρων ὀσιακῶν μορφῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους: Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ, Δανιήλ τοῦ Κατουνακιώτου, Ἐφραίμ τοῦ Κατουνακιώτου καί Ἰερωνύμου τοῦ Σιμωνοπετρίτου.

Μέ ἀφορμή λοιπόν τήν εὐφρόσυνη αὐτή ἐξαγγελία, ἀλλά καί τή συμπλήρωση 60 χρόνων ἀπό τήν ὀσιακή κοίμησή τοῦ ὀσίου Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ, παραθέτουμε στή συνέχεια τό ἄρθρο τοῦ Καθηγητοῦ κ. Νίκου Νικολαΐδη, τό ὁποῖο ἀποτελεῖ ἕνα προλογικό σημεῖωμα στήν ἐπετειακή ἔκδοση τῶν «Ἐπιστολῶν καί Ποιημάτων» τοῦ ὀσίου Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ, ἀπό τήν I.M.M. Βατοπαιδίου.

«**Π**αρέστω μοι τό Πνεῦμα καί διδότη μοι λόγον» (PG 36, 436). Τοῦτο τό μεστό θεολογικό ἀπόφθεγμα τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου ἀνταποκρίνεται πλήρως στό πρόσωπο καί στόν λόγο τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ. Ἦταν «θεόπνευστος», ἀσφαλῶς, ἰδιώτης τοῦ λόγου ὁ Γέροντας. Οἱ ἀνευρεθεῖσες χειρόγραφες Ἐπιστολές του (132+1 (12) πρὸς Ἀνώνυμον Μοναχόν καί τά 12 Ποιήματά του) βρῖθουν ὀρθογραφικῶν ἀτυπιῶν. Ὡστόσο, πέρα ἀπό τοῦτο τό ὑστέρημα, ἡ ἐργογραφία του ὑπάρχει ἔμπληρη λόγου καί

χάριτος. Καί ἀναγνωρίζει τοῦτο καί τό καταθέτει ὁ Γέροντας: «Ἐγώ, καίτοι ἀγράμματος, ἐπιχειρῶ τοῦτο (νά σοῦ γράψω), ἐπιλαθόμενος τό μέτρον τῆς ἀνικανότητός μου καί ἀμαθείας, πιστεύω εἰς τās εὐχάς τῶν Πατέρων μου, Θεοῦ βοηθοῦντός μοι... ἄρχομαι» (σ. 436). Ναί, ὅσα γράφει, ὅπως παρατηρεῖ, «δέν εἶναι λόγια ἀπλά, ἀλλά εἶναι λόγοι πράξεως Ἁγίων Πατέρων φωτισομένων θείας Χάριτος, ἐκ τῶν ὁποίων ἐδιδάχθην καί τῶν καρπῶν αὐτῶν κατά μέρος ἐγεύθη. Καί ὡς ἀγράμματος ὅσον εἶμαι, πολλούς κόπους κατέβαλα... καθὼς καί εἰς τήν γεωργίαν αὐτῶν μέχρι αἵματος ἐπεδόθη. Καί τώρα τό ἀναθέτω... ὡς τράπεζαν... ἢ ὡς τερπνόν παράδεισον...» (σ. 437).

Καί, ἄς μή φανεῖ παράξενο. Ὅλων τῶν Ἁγίων καί Πατέρων μας, ὅπως καί τοῦ Γέροντος, ἔμπονος πόθος εἶναι ἡ ποθεινή Πατρίδα, τήν ὁποία ἀπώλεσαμε διά τῆς παρακοῆς. Δέν εἶναι ἀπόφοιτος Θεολογικῆς Σχολῆς ὁ Γέροντας. Ὡστόσο, οἱ λόγοι του εἶναι μεμεστωμένοι πατερικῆς καί ἐμπειρικῆς θεολογίας.

Ἀλήθεια, πόσοι ἀπόφοιτοι Θεολογικῶν Σχολῶν θά μπορούσαν, μέ τήν ἀπλότητα καί τή σαφήνεια, πού χαρακτηρίζουν τόν Γέροντα Ἰωσήφ, νά ἐρμηνεύσουν, ὅπως αὐτός, τό προπατορικό ἁμάρτημα; «... καί νά φύγῃς ἐκ τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως, ὅπου ἔφαγαν οἱ Προπάτορες καί ἀπέθανον... (συμβουλεύει)... Κύριε, φυλαχθῆναι ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, καί διά σου τοῦ γλυκυτάτου μας Θεοῦ φωτισθῶμεν...» (σ. 437), γράφει. Καί συστοιχεῖ αὐτή ἡ ἐρμηνεία ἀπόλυτα μέ τήν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπεξηγεῖ, ὅτι «τό δένδρον τῆς γνώσεως», «δύναμιν ἐδίδου γνωστικῆν τοῖς μεταλαμβάνουσι τῆς οἰκειίας

αυτῶν φύσεως» (PG 94, 913AB). Τοῦτο, ὅμως, τί σημαίνει; Ὅτι οἱ Πρωτόπλαστοι ὑπερεκτίμησαν «τῆ συμβουλίᾳ τοῦ ὄφους», τόν ἑαυτό τους ἢ καί ἀποπειράθηκαν τήν ἰσοτιμία τους μέ τόν Θεό! Καί, ἔτσι, ἀντί νά θελήσουν νά γνωρίσουν «τόν ὠραῖον καρπόν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς», δηλαδή τόν Θεό Λόγο, κατά τόν ἅγιο Μεθόδιο Ὀλύμπου (PG 19, 1843), τόν περιφρόνησαν. Πόσο, ὁμορφα καί πολύ ἀπλά τό διατυπώνει τοῦτο ὁ Γέροντας: «(προσπάθησε) κόπτων ἐξ αὐτῶν (τῶν πολυειδῶν δένδρων)», ὥστε νά σέ ὀδηγοῦν στόν «γλυκύτατον Θεόν μας», λέγει (σ. 437). Ναί, ὁ Παράδεισος ἦταν πλήρης πολυειδῶν δένδρων. Διαμέσου τοῦ πλούτου τῆς δημιουργίας θά ἀναγόταν ὁ ἄνθρωπος στόν Θεό. Τοῦτο, ἀκριβῶς, διερμηνεύει καί ὁ ἱερός Δαμασκηνός, τόν ὁποῖον φαίνεται νά ἔχει ὑπόψη του ὁ Γέροντας, ὅταν, προσδιορίζοντας τό «ξύλον τῆς ζωῆς», γράφει: Αὐτό τό δένδρο σήμαινε «τήν ἐκ πάντων τῶν αἰσθητῶν ἐγγινομένην θειοτέρων ἔννοιαν καί τήν δι' αὐτῶν ἐπί τῶν ἀπάντων γενεσιουργόν ἀναγωγὴν αἴτιον» (δηλ. τόν Θεό Λόγο) (PG 94, 917B).

Πόσο παραστατικά τό ἐξηγεῖ τοῦτο ὁ Γέροντας καί σέ ἄλλη συνάφεια! Γράφει, λοιπόν: «Καί πρώτη θεωρία εἶναι (ἡ) τῶν ὄντων» (σ. 247). Ναί. Ἡ μελέτη τῶν ὄντων διοδεύει στό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ ἀπό τή μιᾶ, καί ἀπό τήν ἄλλη καταμαρτυρεῖ τό ἐξαιρετο μέγεθος τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι δηλαδή γι' αὐτόν κατασκευάσθηκε ὁ κόσμος: «πῶς ὅλα τά πάντα ἐποίησεν ὁ Θεός διά τόν ἄνθρωπον» (σ. 247), ἐπεξηγεῖ.

Καί ἀκολουθώντας τούς ἁγίους Πατέρες μας, διδάσκει γιά τόν ἄνθρωπο, ὁ Γέροντας, ὅτι εἶναι ἀνώτερος καί τῶν Ἀγγέλων. Ἔτσι, ἐπιστέλλεται πρὸς Βρυαίνην Μοναχὴν: «Ὡ θαῦμα θαυμάτων! ...μάς ἀξιώνει (ὁ Θεός) νά εὐρισκώμεθα μέ τήν Παναγία μας, ὡς γνήσια τέκνα τῆς, ἀνώτεροι τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων...» (σ. 309). Ἡ «τά πάντα ἐποίησεν ὁ Θεός διά τόν ἄνθρωπον καί αὐτούς τούς Ἀγγέλους προσέτι εἰς διακονίαν αὐτοῦ» (σ. 247). Καί τό προσόν καί προνόμιον τοῦτο ὑπάρχει στόν ἄνθρωπο, ἔνεκα τῆς κατασκευῆς του καί τοῦ μοναδικοῦ προσορισμοῦ του. Ὁ Ἀδάμ, λέγει, πλάσθηκε «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» (σ. 128) καί φέρει τό σῶμα, τό ὁποῖο εἶναι «πλάσμα τοῦ Θεοῦ» (σ. 383), καί τό παράγωγο τῆς πνοῆς τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τήν ψυχή (σ. 409). Τοῦτο τό «ζωοποιόν πνεῦμα», κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμά, καθιστά τόν ἄνθρωπο ὑπέροχο τῶν Ἀγγέλων (Π. Κ. Χρήστου, τόμ. Ε', σ. 56). Καί αὐτή ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου τόν ἀναδεικνύει «υἷόν» τοῦ Θεοῦ καί «θεόν κατά Χάριν» (σ. 247). Καί ἀποβαίνει

ὁ ἄνθρωπος, ἔτσι, «συγγενής» τοῦ Θεοῦ, «ὄχι οὐσιαστικῶς», διευκρινίζει ὁ Γέροντας (σ. 412). Καί μόνο αὐτή ἡ ἀνθρωπολογική παρατήρηση καταξιώνει τόν Γέροντα ὡς ἐμπειρικό θεολόγο, ὑπό τήν ἔννοια, ὅτι ἠμπορεῖ νά ὁμλεῖ γιά τή διάκριση οὐσίας καί ἐνέργειας στόν Θεό. Ἐνα καίριο κεφάλαιο, γιά τό ὁποῖο πολέμησε καί πολεμήθηκε ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμάς. Ὡστόσο, μετά τήν ἐν Χριστῷ οἰκονομία, ὁ ἄνθρωπος, καί κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό,

καταξιώνεται, όχι μόνο τῆς κατ' ἐνέργεια σχέσης του μέ τόν Θεό, ἀλλά καί τῆς «καθ' ὑπόστασιν (συγγενούς) κοινωνίας του, λόγω τῆς μετοχής του στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας (PG 94, 1348AB).

Αὐτό, ἀκριβῶς, τό σημαντικό δεδομένο συλλαμβάνει καί περιγράφει καί ὁ Γέροντας, ὅταν ὁμιλεῖ γιά τίς τρεῖς τάξεις ἢ καταστάσεις, ὅπου ἡ θεία Χάρις συνεισφέρει στόν ἄνθρωπο, δηλαδή τήν κάθαρση, τόν φωτισμό καί τήν τελείωση (σ. 245). Τότε, κατά τό τρίτο στάδιο, ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται «ἐν θεωρίᾳ», ὅπου παρατηρεῖται, κατά τόν Γέροντα, «ἀρπαγή τοῦ νοός, κατάπαυσις τῶν αἰσθήσεων, ἀκίνησις καί ἄκρα σιγή τῶν μελῶν, ἔνωσις Θεοῦ καί ἀνθρώπου εἰς ἕν» (σ. 172)· ἢ, τότε, «τόσον ἀφομοιοῦται (ὁ ἄνθρωπος) μέ τόν Θεόν, ὅπου δέν γνωρίζεται, μήτε χωρίζεται τό ἕν ἀπό τό ἄλλο, ὅπως ὁ ἥλιος μέ τό φῶς ἢ τό πῦρ μέ τό σίδηρον, ὅταν ἐνωθοῦν» (σ. 413). [Ὅχι ὑπό τήν ἔννοια τῆς ἐξαφάνισης τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ὅπως διδάσκουν οἱ ἀνατολικές θρησκείες. Γιατί, καί στήν περίπτωση τοῦ πυρακτωμένου σιδήρου, ἡ ὑπόστασις τοῦ σιδήρου παραμένει]. (Πρβλ. Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά, σ. 102). Καί, ὄντας ἔτσι, θεία χάριτι, συνεπαρμένος ὁ ἄνθρωπος, «ἀρπάζεται» καί θεωρεῖ καί ἀκούει «ἄρρητα ρήματα», ὅπως τό καταθέτει τοῦτο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Β΄ Κορ. ιβ΄ 4).

Καί, ἔχοντας, τά πό πάνω, ὡς βιωματική ἐμπειρία ὁ Γέροντας Ἰωσήφ, ἀναφωνεῖ: «Ἄλλ' ὦ ἀγάπη γλυκεῖα Χριστοῦ! Τί καλόν εἶδες ἀπό ἡμᾶς;...» (σ. 134). Γιά νά ἐπεξηγήσει σέ ἄλλο Γράμμα του: «Ὡ γλυκεῖα ἀγάπη, Ἰησοῦ, πόσον σοῦ εἶμαι χρεώστης!» (σ. 442).

Καί ὅλα τούτα, συμβαίνουν, κατά τόν Γέροντα, ἐπειδή συναρτῶνται ἄμεσα μέ «τό μυστήριο τῆς εὐσεβείας (ὅτι) ὁ Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί» (Α΄ Τιμ. γ΄ 16). Ἔτσι, μελωδεῖ, μεταξύ ἄλλων, ὁ Γέροντας σέ ἱαμβικό δεκαπεντασύλλαβο ποίημά του:

Βαβαί, συγκαταβάσεως! Βαβαί, τῆς συμπαθείας!

Βαβαί, μεγίστης ἀνοχῆς καί τῆς μακροθυ-

μίας!

Αὐτόν πού ἐδημιούργησε τάς φύσεις τῶν ἀγγέλων

καί μ' ἕναν βλέμμα διοικεῖ αὐτόν τόν κόσμον ὅλον

σήμερον ἐνεδύθηκε τήν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου... (σ. 485).

Καί ἐμπλέκει, ἐπί τοῦ προκειμένου, στό «ἐκπληκτον μυστήριο» τῆς οικονομίας τοῦ Θεοῦ τό πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, γιατί, αὐτή (ἡ Παναγία), κατά τόν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, ὡς τό «κειμήλιον ἀπάσης τῆς οἰκουμένης» (PG 77, 992B), εἶναι «ἡ ὑπουργήσασα στό μυστήριο τῆς σάρκωσης τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ (PG 73, 229B)». Ἔτσι, θά θεοτοκολογήσει ὁ Γέροντας, γιά νά διερμηνεύσει, ὅτι, «ὁπόταν ἡμεῖς κοινωνοῦμεν ἀξίως,... ἐσθίομεν τό Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καί τό Αἷμα, αὐτό, πού ἔλαβε ἀπό τό πανάχραντο αἷμα τῆς Παναγίας... (καί) γινόμεθα γνήσια τέκνα τῆς Παναγίας... Αὐτή εἶναι ἡ ὑπερφυεστάτη συγγένεια, ὅπου ἀπό τήν Παναγία καί γλυκεῖα μας Μανούλα ἐλάβαμε» (σ. 174).

Καί συμπίπτει αὐτή ἡ δογματική προσέγγιση τοῦ Γέροντα ἀπόλυτα, μέ τό θεοπρεπές γεγονός, ὅτι ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, γενόμενος ἄνθρωπος, παρέλαβε ἀπό τά ἀγνά καί ἀμόμητα καί ἄσπιλα αἷματα τῆς Παναγίας καί «ἀνέπλασε αὐτός δι' ἑαυτόν, εὐδοκία τοῦ Θεοῦ Πατρός καί συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τήν ἀνθρωπότητά» του (Ἐπιφανίου, 43, 157BC. Πρβλ. Γρηγορίου Παλαμά, ΕΠΕ, τόμ. 10, σ. 446. Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, PG 98, 3970 κ.ἄ.).

ὄντας μεμεστωμένος Χάριτος ὁ Γέροντας, πῶς νά ὀρρωθήσει μπροστά στόν θάνατο; Ὁ Γέροντας ζοῦσε τό «ὄργιον τῶν Ἁγίων», κατά τό λόγιο συγχρόνου Ὁσίου, ἀπό τήν παροῦσα ζωή. Οἱ θεῖες ὀπτασίαι καί τά θεία ὀράματά του, ὅπως καί ἡ πάλη του πρὸς τά «πνευματικά τῆς πονηρίας» (Ἐφεσ. στ΄ 12) (σ. 293), βεβαιώνουν τοῦ λόγου τό ἀσφαλές. «Πολλάκις καταφιλώντας αὐτήν (τήν Παναγία) ἐκουράσθην καί καθίσας εἰς τό στασίδι ὑπνωσα μικρόν. Καί ἦλθεν ἐν σώματι, ὅχι εἰκόνα, καί μέ καταφιλοῦσε,

γεμίζων ἄρρητον εὐωδίαν. Τό δέ οὐράνιον Βρέφος μέ χαΐδευε εἰς ὄλον τό πρόσωπον, φιλώντας ἐγώ τό παχουλό του χεράκι, ὅπως εἶναι ζωντανό, καί ὡς μητέρα περιτυλίγεται εἰς τήν ἀγκαλιά Της... καί μήν τά εἰπήτε ὅσον ζῶ, διότι ἀσφαλῶς θά μέ δέσουν, ἐάν τό ἀκούση κανεῖς» (σ. 265).

Γι' αὐτό ἤμπορεῖ, ὅπως γράφει, «νά ἔκλαιαν τά παιδάκια μου» (σ. 385) γιά τόν ἐπικείμενο θάνατό του. Ἀλλά αὐτός, ὡς ἄλλος μάρτυρας Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, προέκρινε τόν θάνατο ὡς «ἀνατολή» στήν ἄλλη, τήν ὄντως, ζωή, καί θεωροῦσε τό ἐπίγειο τέλος του, ὅτι «νῦν ἄρχεται μαθητής εἶναι τοῦ Χριστοῦ» (Ἰγνατίου, Πρός Ρωμαίους Ἐπιστολή, ΒΕΠ, τόμ. 2, σσ. 274-275). Ἔτσι,

ἐπιστέλλεται:

«Καί μόλις κ λ ε ἰ σ ο υ ν τά μάτια τά α ἰ σ θ η τ ἄ , ἀνοίγουν τά νοητά» (σ. 143). Καί σέ ἄλλο Γράμμα του διαμηνύει: «...θά ἀνοίξουν οἱ ὀφθαλμοί... εἰς τήν ἄλλην ζωήν. Τότε θά ἰδῆς γονεῖς, ἀδελ-

φούς, συγγενεῖς. Τότε θά ἰδῆς Ἀγγέλους, Ἁγίους καί τήν μακαρίαν τῶν πάντων Μητέρα, ἀγνήν Παρθένον καί Θεοτόκον, τήν ὁποῖαν ὄλοι φωνάζομεν εἰς κάθε στιγμήν καί εἰς αὐτήν χρεωστοῦμεν τά πάντα» (σ. 135). Γι' αὐτό καί συνιστά καί ἐπεξηγεῖ γιά τίς Λειτουργίες καί τά Μνημόσυνα καί τήν ὠφέλειά τους (σσ. 84, 85, 99, 350).

Καί «καταπλήσσει τόν νοῦν καί ἐξιστά τόν λογισμόν» ἡ ἄκρα ταπείνωσή του, ἡ ὁποῖα τόν συνείχε, ἀλλά καί ἡ ἀπό μέρους του εὐγνώμονα καρδιά πρὸς τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ. «...ὅτι ἠθέλησεν ὁ Βασιλεύς νά πάρη πηλόν, λάσπην ἐκ τοῦ βορβόρου καί νά τόν

θέσῃ πλησίον τοῦ θρόνου του... Ἀλλά μήπως δύναται ὁ πηλός νά ὑπερηφανεύεται, ἐπειδή εἶναι κοντά στόν Βασιλέα; Ὁχι, ἀλλά μάλλον θαυμάζει τήν ἀγαθότητα τοῦ Βασιλέως, πῶς δέν ἐσιχάθη τόν πηλόν τόν βρώμικον, ἀλλά τόν ἔφερε πλησίον του» (σ. 444).

Ἀπό ὅσα, κυριολεκτικά, «πετώντι ὀφθαλμῷ καί καλάμῳ», προοιμιακά παραθέσαμε, ἕως ἐδῶ, καί τά ὁποῖα εἶναι ἐνδεικτικά τοῦ μεγέθους καί τῆς θεολογίας τοῦ Γέροντος, ὀριοθετεῖται καί καταδεικνύεται, ὅτι σύνολη ἡ διδαχή του δέν εἶναι ἠθικιστική ἀλλ' οὔτε καί νοητική. Ἡ διαλεκτική του εἶναι καθαρά πατερική, ἐμπειρική καί ὄντολογική. Τό ππαῖσμα τοῦ Ἀδάμ δέν ἦταν ἠθικό, ὅπως ἀπό κάποιους θεωρεῖται· μακάρι νά

ἦταν τέτοιο. Ἦταν, δυστυχῶς, ὄντολογικό, ἀφοῦ διέκοπτε καί ἀνέκοπτε τήν ὄντολογική-κοινωνική καί ζωτική σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, ἐξ οὗ καί ὁ θάνατος. Γι' αὐτό καί ὀμλεῖ ὁ Γέροντας γιά

«συγγενική» σχέση μέ τόν Θεό (σ. 412) καί «ένωση» (σ. 172) καί «ἀφομοίωση» (σ. 413).

Ἡ ὑπόσχεση τοῦ Χριστοῦ, «ἐγώ ἦλθον ἵνα ζωήν ἔχωσι καί περισσόν ἔχωσιν» (Ἰω. ι´ 10), συνιστά καί κωδικοποιεῖ τήν διδασκαλία τοῦ Γέροντος. Καί μέ αὐτή τήν ἔννοια ἐξηγοῦνται καί κατανοοῦνται οἱ ἀδιάκοπες καί ἀκατάπαυστες νουθεσίες του στίς Ἐπιστολές καί στά Ποιήματά του. Ἔτσι, γιά παράδειγμα, διδάσκει καί κατηχεῖ ὁ Γέροντας: «Θεμέλιο, τῆς κατά Θεόν ζωῆς, εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ» (σ. 258)· ἡ κάμε μιά «σταγόνα ὑπακοῆς» (σ. 143)· ἡ «ἡ ὑπακοή γεννᾷ τήν ταπείνωση» (σ. 132)· ἡ «σχολάσα-

τε και γνώτε» (σ. 315) και «πολεμάτε την σάρκα» (σ. 264)· ή «νά λέγετε διαρκώς την εὐχή» (429)· ή «νά ἔχετε πρόγραμμα προσευχῆς» (σ. 350)· ή, ὅτι καιρίος και κύριος εἶναι ὁ ρόλος τῆς «προαιρέσεως», τόσο για την ἁμαρτία, ὅσο και για την πνευματική ζωή (σσ. 170· 399· 483 κ.ά.). Τοῦτο τό λεπτό ἀλλά μέγα κεφάλαιο «περί προαιρέσεως» ἀπασχολεῖ και τούς Πατέρες μας, ὥστε ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων νά λέγει, ὅτι «ὁ Κύριος, στρατολογῶν τάς ψυχάς, ἐρευνά τάς προαιρέσεις» (PG 33, 372D) και νά ἀναφωνεῖ: «Ἐκ προαιρέσεως τό κακόν» και ὄχι ἐκ φύσεως (PG 33, 384A). Ταυτόχρονα, ὁ Γέροντας, ἀποβαίνει «ἄφρων» (Β´ Κορ. ιβ´ 11), ὅταν ὁμιλεῖ για «δάκρυα» (σ. 207)· ή ὅτι «τά βλέφαρά μου ἠλλοιώθησαν κλαίων διαρκῶς περι σοῦ» (σ. 105).

Παράλληλα, εἶναι ἀξιοπρόσεκτες και κάποιες παρατηρήσεις του, οἱ ὁποῖες και διερμηνεύουν τό μέγεθος και τό ὄξύ τοῦ νοῦ και τό πνευματέμφορο τῆς ἀντίληψῆς του περί διαφόρων θεμάτων. Γράφει, χαρακτηριστικά, και συγκεφαλαιώνει: « Ἡμεῖς δέ ἐνθάδε τήν οὐράνιον ἐκλεξάμενοι φιλοσοφίαν (και ἐδῶ ἐννοεῖ τό τοῦ Μ. Βασιλείου, βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Ἐπιτάφιος, PG36, 577B), τῷ βάθει τῶν θείων μυστηρίων ἐνδιατρίβοντες, νόαν διαυγέστατον ἀπεργαζόμενοι, κατά δυνατόν φροντίζομεν, ἵνα καταλάβωμεν τά διά χειρῶν μὲν ἀνέφικτα, νοί δέ καταληπτά (και ἐννοεῖ ἐδῶ τόν νοῦν ὡς τό κέντρον ἀναφορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ὅτι, δηλαδή, συγκατατίθεται), ταπεινούμενος ὁ νοῦς, Θεόν ἔχοντι συνυπουργόν και ὁδηγούς Ἀγγέλους πυρφόρους λαλοῦντας ἡμῖν τρίβους οὐρανίους δεικνύοντας διά μέσον συνειδήσεως» (σ. 104).

Περαίνοντας, -γιατί τοῦτο εἶναι πρέπον, ἀφοῦ ὁ χρόνος και ὁ τόπος, κατά τό γεγραμμένον, «ἐπιλείπει με διηγούμενον» (Ἐβρ. ια´ 32)-, αἰσθάνομαι τήν παρόρμηση νά προβῶ σέ μιά κατάθεση ψυχῆς, τήν ἀκόλουθη:

α. «Εἶχα ἐκφράσει, ὅταν, ὡς εἰσηγητής «Περί τῆς Ἐπιστολογραφίας τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ» στά δύο, σχετικά

μέ τόν Γέροντα Διορθόδοξα Ἐπιστημονικά Συνέδρια, Ἀθηνῶν 2004 και Λεμεσοῦ 2005, και τήν ἀναγκαιότητα τῆς περισυλογῆς και ἔκδοσης σύνολης τῆς ἐργογραφίας τοῦ Γέροντος. Και χαίρω και ἐκφράζω τήν ἰδιάζουσα φιλοφροσύνη και ἐκτίμησή μου, γιατί ἡ προσδοκία ἐκείνη γίνεται τώρα πραγματικότητα μέ τήν ἔκδοση και κυκλοφορία τοῦ, ἐκ 595 σελίδων, τόμου: «Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ - Ἐπιστολές και Ποιήματα, 60 χρόνια ἀπό τήν κοίμησή του», στή σειρά «Ψυχωφελῆ Βατοπαιδινά 23», ἀπό τήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου. Ἀναμφίβολα ἡ ὑπόψη ἔκδοση πολύ πολλούς θά ὠφελήσει. Και αὐτή εἶναι ἡ πρόθεση και ὁ σκοπός τῶν Ἐκδοτῶν. Και

β. Ἡ δική μου, παρούσα, λιτή και πενιχρή προσέγγιση, πέρα ἀπό τόν προοιμακό της χαρακτήρα, ἐπέχει κι ἑνός ἄλλου κεφαλαιώδους λόγου. Και ποιός εἶναι αὐτός; Νά ἀναδείξει τό μέγεθος και τήν ποιότητα ἑνός συγχρόνου Ὁσίου και Πατρός τῆς Ἐκκλησίας μας και νά διερμηνεύσει, ὅτι ὁ Γέροντας Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής ἀνήκει στήν χορεία τῶν μεγάλων θεοφόρων Πατέρων μας, ὑπό τήν ἔννοια, ὅτι καταξιώθηκε και ἀναδείχθηκε «δοχεῖον τῆς θείας χάριτος», ὅτι ἐν ἔργῳ και λόγῳ ἐκφράζει και συνεχίζει και ἀναδεικνύει τόν ὀρθόδοξο «τρόπον θεοσεβείας», κατά τόν ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων (PG 33, 456B), και ὅτι ἀποβαίνει μέ τήν ὄλη παραγωγή τοῦ θεοπρεποῦς ἔργου του ἡ ἀπάντηση τῆς Ἐκκλησίας στίς προκλήσεις τῆς ἐποχῆς μας στόν Ὀρθόδοξο κόσμο, και ὄχι μόνο.

Προσωπικά πιστεύω, ὅτι μέ τόν Γέροντα Ἰωσήφ, προπάντων, «ἐξήνθισεν ἡ ἔρημος» (Ἡσ. 35, 2) τοῦ Μοναχισμοῦ. Και ἔχω ἰσχυρή τήν αἴσθηση, ὅτι και ἡ συνείδηση τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μας, κλήρου και λαοῦ, περί τῆς ὁσιότητος και πατρότητος τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ, συνηγορεῖ ὑπέρ τῆς ἁγιοκατάταξῆς του. Τόν λόγο, ἀσφαλῶς, ἐπί τοῦ προκειμένου, ἔχουν τά ἀρμόδια ἐκκλησιαστικά θέσμιμα. Ἄς ἔχομε τήν εὐχή του.

Ἡ εἰδωλολατρία τῆς ἐποχῆς μας

τοῦ Πρωτ. Μιχαήλ Βοσκού

Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ

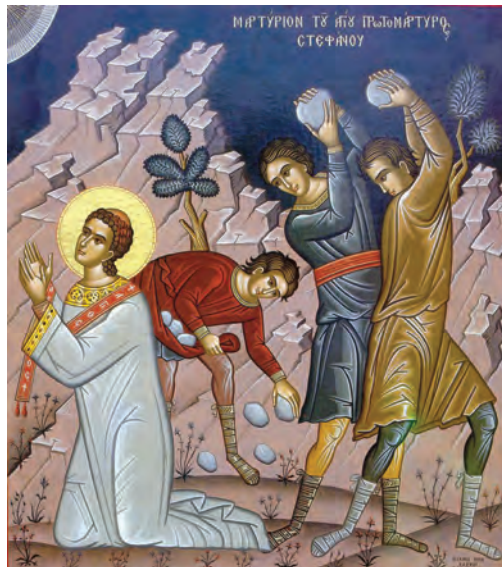
«**Ο**ἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἰδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς» (Α' Κορ. η' 4). Ἡ χριστιανικὴ πίστη εἶναι ἡ πίστη στὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ ἀληθινὸ Θεό. Αὐτὸν ποὺ δημιούργησε ἐξ ἄκρας ἀγάπης τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐξ ἄκρας ἀγάπης προνοεῖ γι' αὐτούς. Αὐτὸν ποῦ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐγώϊστικὰ συμπεριφερόμενος ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ κοντὰ Του καὶ ὑπετάγη ἐξ ὑπαιτιότητός του στὴν ἁμαρτία, τὴ φθορὰ καὶ τὸν θάνατο, ἀπέστειλε τὸν Μονογενῆ Του Υἱὸ στὸν κόσμον, γιὰ νὰ ἐπαναφέρει τὸ ἀπολωλὸς πρόβατο στὸν δρόμον τῆς σωτηρίας. Αὐτὸν ποῦ κατέπεμψε ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τὸ Πανάγιον Του Πνεῦμα, γιὰ ν' ἀποτελέσει τὴν ψυχὴ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ καταστήσει τοὺς ἀνθρώπους μετόχους τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἡ δημιουργία τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἡ ἐν Χριστῷ ἀνακαίνιση, ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἔργο ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ὅπως τονίζουν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, ἀφοῦ ἡ ἐνέργεια τῶν τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι κοινή.

Ἐκτός, λοιπόν, ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ ἀληθινὸ Θεό, τὸν Τριαδικὸ Θεὸ τῆς

χριστιανικῆς πίστεως, δὲν ὑπάρχει κανένας ἄλλος θεός. Ὅλοι οἱ ἄλλοι «θεοὶ» τῶν ἀνθρώπων εἶναι εἰδωλα, εἶναι δηλαδὴ ἀποκνήματα τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας. Εἶναι, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Ψαλμωδός, «ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων» (Ψαλμ. ρλδ' 15), ἄψυχα, νεκρά. «Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν,

ὄφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται, ὅτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται» (Ψαλμ. ρλδ' 16-17). Ἀπὸ τὴ στιγμὴ, βεβαίως, ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνθηκε μὲ τὴ δική του θέληση ἀπὸ τὴν κοινωνία του μὲ τὸν ἀληθινὸ Θεό, ἦταν φυσικὸ νὰ χάσει τὸν προσανατολισμὸ του καὶ νὰ ψάξει νὰ βρεῖ ὑποκατάστατα τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἄρχισε, λοιπόν, νὰ λατρεύει τὴν κτίση ἀντὶ τοῦ δημιουργοῦ.

Ἄρχισε νὰ θεοποιεῖ καὶ νὰ λατρεύει τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, εἴτε ἄψυχα ἢ ἦσαν αὐτὰ εἴτε ἔμψυχα. Ἡ λατρεία τῶν εἰδώλων ἔγινε ἡ θρησκεία του. Ὀλόκληρος ὁ προχριστιανικὸς κόσμος, μὲ μοναδικὴ ἐξάιρεση τὸν ἐκλεκτὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ, στὸν βαθμὸ ποὺ καὶ αὐτὸς δὲν παρασυρόταν ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς του λαοὺς, ὑπέκυψε στὸν πειρασμὸ τῆς εἰδωλολατρίας. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ σωτηριῶδες ἔργον του, ἡ ἀρχαία εἰδωλολατρία παρουσίασε ἰσχυρὲς ἀντιστάσεις. Χρειάστηκε νὰ μαρτυρήσουν γιὰ τὸν Σωτῆρα Χριστὸ ἑκατομμύρια μαρτύρων, γιὰ νὰ καμφθοῦν

οί ισχυρές αυτές αντίστασεις της αρχαίας ειδωλολατρίας.

Τελικά, η χριστιανική πίστη θριάμβευσε και μεγαλοώρησε για μιὰ ολόκληρη χιλιετία μέσα στις δομές της λεγομένης Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ο Χριστιανισμός διαδόθηκε στα πέρατα της οικουμένης και λαοί ολόκληροι ἐγκατέλειψαν τὸ σκότος τῆς πλάνης και ἐπέστρεψαν στὸ φῶς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅμως, ὁ ἀρχέκακος διάβολος δὲν ἔπαψε νὰ ἐργάζεται με ὄλες του τις δυνάμεις γιὰ τὴν ἀπώλεια τῶν ἀνθρώπων. Κατάφερε, λοιπόν, νὰ διασώσει τὴ λατρεία τῶν εἰδώλων ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους με ποικίλες ἄλλες μορφές. Φθάσαμε ἔτσι στις μέρες μας, νὰ ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ κατ' ἐξοχὴν εἰδωλολατρική.

Ἐκτὸς ἀπὸ ὀρισμένους θαυμαστὲς τῆς προχριστιανικῆς Ἑλλάδος ποὺ δηλώνουν δωδεκαθεϊστὲς, κανένας

δὲν πιστεύει πιά στὸ δωδεκάθεο τοῦ Ὀλύμπου. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῶν πολυθεϊστικῶν θρησκειῶν και ὅσους παρασύρθηκαν στὴν ἄμεση λατρεία τοῦ σατανᾶ, κανένας δὲν λατρεύει πιά ξόανα και ἀγάλματα. Ὅμως, ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας βρίσκεται στὸ σκότος τῆς πλάνης και λατρεύει «τὴ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα». Τὰ εἰδῶλα τῆς ἐποχῆς μας δὲν φέρουν τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχαίων θεῶν. Εἶναι ἴσως, ὅμως, περισσότερα και πιὸ ἐπικίνδυνα ἀπὸ τὰ εἰδῶλα τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς. Μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ διάβολος, τὰ ἔργα του και οἱ μεθοδεῖς του, μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτὸς μας, μπορεῖ νὰ εἶναι

τὰ διάφορα ναρκωτικὰ τοῦ σώματος και τῆς ψυχῆς, μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ διάφορες ἰδεολογίες (πολιτικὲς, κοινωνικὲς, θρησκευτικὲς κ.ο.κ.), μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ ποικίλες σαρκικὲς ἡδονές, ἡ μόδα, τὸ ποδόσφαιρο, οἱ διάφορες σχιζοφρενικὲς «μουσικὲς» ἐκφράσεις, μπορεῖ νὰ εἶναι τόσα και τόσα ἄλλα. Ὅτιδὴποτε ἐγκλωβίζει τὸ σῶμα και τὴν ψυχὴ μας στὰ πάθη και τὴν ἁμαρτία, ὅτιδὴποτε ἀποχτᾶ γιὰ μᾶς ἀπόλυτη σημασία, ἐμποδίζοντας τὸν ἕνα και μοναδικὸ ἀληθινὸ Θεὸ νὰ ἐνεργήσει μέσα μας με τὴν ἄκτιστη θεία χάρη Του, συνιστᾶ γιὰ μᾶς ὑποδούλωση στὴν εἰδωλολατρεία.

Εἶναι πραγματικὰ ἀπορίας ἄξιο, τὸ πῶς ὁ τόσο προοδευμένος στὴ γνώση και

τὰ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα σημερινὸς ἄνθρωπος, ἀποδεικνύεται τόσο εὐάλωτος στις πνευματικὲς του ἀντιστάσεις. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ θέλει νὰ εἶναι ἀληθινὸς

Χριστιανὸς καλεῖται, ὅπως οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰῶνων, νὰ δώσει μάχη ζωῆς και θανάτου ἐνάντια στα ποικίλα εἰδῶλα τῶν καιρῶν μας. Ἄν δὲν δώσει αὐτὴν τὴ μάχη, θὰ εὐρεθεῖ σὲ χειρότερη θέση ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, ἀφοῦ «ὅσοι ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως και ἀπολοῦνται· και ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται» (Ρωμ. β' 12). Ὅσοι, δηλαδή, ἀμάρτησαν χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, θὰ καταδικαστοῦν ὄχι με κριτήριον τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι, ὅμως, ἀμάρτησαν γνωρίζοντας τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, θὰ δικαστοῦν με κριτήριον αὐτὸν τὸν νόμο.

Ποιός θά φέρει τήν ἀλλαγή;

τοῦ κ. Σταύρου Ὀλύμπιου

Διευθυντοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς Διακονίας Ι.Μ.Λεμεσοῦ

Κατά κοινή ὁμολογία ζοῦμε σέ μία ἐποχή ποικιλόμορφης ἀστάθειας, ἀντίρροπων κοινωνικῶν ρευμάτων, ἀντιμαχόμενων ἰδεῶν, ἐμφανοῦς κενότητας καί μίας ἐπανάπαυσης στά ἐφήμερα.

Στό καθημερινό λεξιλόγιο ἀκούει συχνά ὁ καθένας μας γιά πλεονάσματα καί ἐλλείμματα, γιά κόκκινα δάνεια, γιά οικονομικούς δείκτες καί ἄλλα πολλά στήν ἴδια συχνότητα καί τοῦ ἰδίου ἐνδιαφέροντος. Στίς εἰδήσεις κυριαρχοῦν οἱ πολεμικές συγκρούσεις, τά σκάνδαλα, οἱ διαπλοκές, ἡ βία καί ἀποσιωποῦνται ἢ ἀγνοοῦνται οἱ φωτεινές ἐξαιρέσεις. Τό κυρίαρχο αἶσθημα εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἕνας ἀποπροσανατολισμός. Κάποιοι μιλοῦν γιά ἀπώλεια τοῦ μέτρου. Μερικοί μεμψιμοιροῦν γιά ἀποδυνάμωση τῶν παραδοσιακῶν θεσμῶν καί βάθρων τῆς κοινωνίας. Γενικότερα, χωρίς ἀμφιβολία στήν ἐποχή μας παρατηρεῖται μία σοβαρότατη ἀντινομία. Ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνολογία προχωροῦν μέ ταχύτητα γεωμετρικῆς προόδου, ἡ εἰρήνη παραμένει ἀπραγματοποίητο ὄνειρο, ἡ δυστυχία κτυπᾷ τήν πόρτα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ἡ πείνα βασιλεύει σέ μεγάλες περιοχές τῆς γῆς, τό δίκαιο καί ἡ ἐλευθερία καταπατοῦνται καί ἡ ἠθική διαφθορά ἔχει διευρύνει τά ὅρια τῆς ἀνοχῆς, μέ κίνδυνο νά γίνει κατεστημένο.

Ἄς μὴν σταθοῦμε στίς διάφορες ἀναλύσεις τοῦ θέματος, πού κινοῦνται συνήθως ἀνάμεσα στόν ὑποκειμενισμό ἢ τήν ἐπίκληση στατιστικῶν δεδομένων. Ἡ κοινή διαπίστωση εἶναι ὅτι κάτι πρέπει νά γίνει γιά τήν ἀλλαγή. Εἰδικά στόν τόπο μας. Γιά νά δοῦμε φῶς. Γιά νά μπορούμε νά ἐλπίζουμε.

Μελετώντας τό θέμα δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι ἡ κοινωνία εἶναι ἕνα σύνολο ἀνθρώπων, ἕνα μεγάλο ψηφιδωτό. Καί στά ψηφιδωτά ὅσες ὠραίες γραμμές κι' ἂν σύρει ὁ καλλιτέχνης, ὅποια ἰκανότητα κι' ἂν ἔχει στήν το-

ποθέτηση τῶν ψηφίδων, ἂν αὐτές δέν εἶναι λαμπρές καί καθαρές δέν θά δημιουργηθεῖ ἕνα ὁμορφο, ἐντυπωσιακό ψηφιδωτό. Ἔτσι καί στήν κοινωνία. Ὅποιοι νόμοι κι' ἂν ψηφιστοῦν, ὅποια κατασταλτικά μέτρα κι' ἂν ληφθοῦν, οἱ ἄνθρωποι, ὁ καθένας μας, ἂν δέν ἔχει τήν ἐσωτερική καθαρότητα καί τήν ψυχική λαμπρότητα, ἡ κοινωνική δυσαρμονία καί ἀταξία θά συνεχίζεται.

Τό μεγάλο ἐρώτημα εἶναι ποιός θά βοηθήσει τόν ἄνθρωπο νά βρεῖ αὐτή τήν καθαρότητα; Ἡ γνώση, πού βρίσκεται σήμερα στήν ἔκρηξη καί τό ἀπόγειό της καί εὐκολα ἀποκτάται μέ τή βοήθεια τῶν σύγχρονων τεχνικῶν μέσων; Μά αὐτή δέν μπορεῖ νά ὑποσχεθεῖ κάτι τέτοιο. Γιατί αὐτή μόνη της ὅσο κι' ἂν εἶναι ποσοτικά μεγάλη, ἂν δέν συνοδεύεται ἀπό τόν πλοῦτο τῆς καρδιάς, τήν ἀγνότητα τῆς σκέψης καί τήν ἐντιμότητα τῆς πράξης, γίνεται ἀναιμική καί ἄψυχη, ἀδρανῆ καί ἀνενέργητη, χωρίς νά μπορεῖ νά δημιουργήσει τόν ὀλοκληρωμένο ἄνθρωπο, τή λαμπερή ψηφίδα, γιά νά σημάνει τή μεγάλη ἀλλαγή τοῦ ψηφιδωτοῦ της κοινωνίας.

Ἡ ἀπάντηση στό θεμελιακό ἐρώτημα, ποιός θά βοηθήσει στήν ἀλλαγή γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἡ κοινωνία ἀπό τό βάρος τῶν δεινῶν της, εἶναι ἡ πρόσκληση τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Δεῦτε πρός μέ πάντες οἱ κοπιῶντες καί πεφορτισμένοι καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς» καί ἡ διαβεβαίωσή του ὅτι: «Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδὸς καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωὴ».

Στή γενικότερη κρίση πού παρατηρεῖται σήμερα, μέ τίς τραγικές προεκτάσεις της στήν ἀτομική καί κοινωνική ζωή, μοναδική ἀπάντηση καί σωστική διέξοδος εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νά ἐπιστρέψουμε πίσω στήν ἀλήθεια, νά ξαναβαπτίσουμε τό πνεῦμα μας καί τήν καρδιά μας στό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ σημερινός ἄνθρωπος, πού

περνά τή δοκιμασία τής πνευματικής σύγχυσης και μορφοποιεί अपαράδεκτη νοοτροπία ζωής, πρέπει νά κληθεῖ νά ἐγκαταλείψει τή νεοειδωλολατρία του, νά καταξιώσει τό παρόν και νά προδιαγράψει τό μέλλον του μέσα στό ἠθικό και πνευματικό κλίμα τής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας.

Ἡ Ἐκκλησία μας ὡς κιβωτός τής ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ και ταμειούχος τής θείας Χάριτος μέ τή λατρεία της και τή μυστηριακή ζωή φωτίζει τόν ἄνθρωπο και ἀναπλάθει τήν ψυχή και τήν καρδιά του, για νά ξαναβρεῖ τό ἀληθινό νόημα και τόν σκοπό τής ζωής του.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπαγγέλλεται νά φέρει τήν ἐσωτερική χαρά, τή γαλήνη και τήν εὐτυχία. Ἐπαγγέλλεται νά δημιουργήσει ἄνθρώπους ἐνάρετους, πού θά καθοδηγοῦν κάθε πρόοδο, για νά μήν ὀδηγηθεῖ σέ καταστροφή, πού θά ἐργάζονται για τήν ἀποκτηση τῶν υλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλά δέν θά δουλώνονται σ' αὐτά. Ἐπαγγέλλεται νά δημιουργήσει ἄνθρώπους, ὄχι ἀλάθητους και ἀναμάρτητους ἀλλά ταπεινούς και ἀγωνιζόμενους. Πού θά βλέπουν πρὸς τά πάνω στόν Θεό, για νά καθοδηγοῦνται στά σχέδιά τους και νά ἐνθαρρύνονται στίς δυσκολίες τους. Πού δέ θά κάμνουν τό κακό, και ὅταν δέν ὑπάρχει ἡ πίεση τοῦ φόβου και ἡ ἀπειλή τοῦ νόμου τής πολιτείας. Εἶναι καθαρῆ ἀπάτη για ὅποιονδήποτε νά ὑπόσχεται στήν ἀνθρωπότητα ἀγαθά, χωρίς νά μπορεῖ νά δώσει ἄνθρώπους πού θά δημιουργήσουν και θά ἀξιοποιήσουν αὐτά τά ἀγαθά.

Ἡ Ἐκκλησία μας συνδέει τόν ἄνθρωπο μέ τόν Θεό και τήν αἰωνιότητα. Καί τήν αἰωνιότητα ἔχουν σάν θεμέλιο ὄλες οἱ ἀξίες τής ζωής, χωρίς τίς ὁποῖες ἡ ἀτομική και κοινωνική εὐτυχία θά μείνει ἀπραγματοποίητο ὄνειρο. Δίνουμε ἕνα παράδειγμα.

Λέμε συνήθως ὅτι στοιχείο ἀπαραίτητο τής εὐτυχίας σέ μία ἀνθρώπινη κοινωνία εἶναι ἡ κοινωνική δικαιοσύνη. Πράγματι. Εἶναι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τής ἀνθρώπινης εὐτυχίας. Γιατί δέν ἐφαρμόζεται σήμερα; Γιατί τήν ἀντιμάχεται ὁ ἀτομισμός και ἡ δύναμη τοῦ «δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου». Ποῖός θά κατα-

νικήσει τή δύναμη αὐτή και θά ἐπιβάλει τή δικαιοσύνη; Ὅχι οἱ λόγοι και οἱ διακηρύξεις ἢ ἡ θεωρητική και φιλοσοφική κατοχύρωσή της. Τήν ἀδικία θά καταπολεμήσει ἡ «ἐν Χριστῷ δικαιοσύνη», πού θά ἀποκτήσει δύναμη και θά ζητήσει ἐμπράγματη ἐφαρμογή, ὅταν βρεθεῖ δεμένη στή χρυσή ἀλυσίδα τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, πού συνδέουν τόν ἄνθρωπο μέ τόν Θεό και τήν αἰώνια βασιλεία Του. Ἡ ἴδια συλλογιστική ἐφαρμόζεται και στήν περίπτωση τής ἀγάπης, τής ἐντιμότητας και τῶν ἄλλων ἀρετῶν, πού χωρίς τό θεοκεντρικό τους περίβλημα ἀρνοῦνται νά ὑλοποιηθοῦν και νά οἰκοδομήσουν τήν ἀνθρώπινη εὐτυχία.

Τό θέμα δέν μπορεῖ νά ἐξαντηθεῖ στά πλαίσια ἐνός ἄρθρου. Ἀλλά μία ἀκόμη τελευταία σκέψη. Ἄν θέλουμε τήν ἀλλαγῆ, τή βελτίωση, τόν ἐξανθρωπισμό τής κοινωνίας, πρέπει νά ἐπανασυνδεθεῖ ὁ ἄνθρωπος μέ τόν Δημιουργό του και νά ἐπανέλθει ἡ ἱεροποίηση τής οἰκογένειας, τής παιδείας, τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων και ὅλων τῶν θεσμῶν πού λειτουργοῦν για τήν εὐρυθμη και ὁμαλή λειτουργία τοῦ κράτους και τής κοινωνίας. Ὁ ἄκρατος ἀτομισμός και ὁ ἀκράτητος εὐδαιμονισμός, ἡ ἰδιοτέλεια και ἡ προσκόλληση στό προσωπικό συμφέρον πρέπει νά ἀντικατασταθοῦν μέ τήν ἀγάπη, τήν ἐμπρακτική, ἀφειδώλευτη και ἀνιδιοτελή ἀγάπη, πού βλέπει τόν ἄνθρωπο ὡς συνάνθρωπο, τόν ἄλλο ὄχι σάν ἀντίπαλο ἀλλά σάν ἀδελφό και εἶναι ἔτοιμος νά τοῦ συμπαρασταθεῖ στήν κάθε δυσκολία του.

Ὁ καθένας ἀπό τήν ἐπαλξη πού βρίσκεται, μπορεῖ νά βοηθήσει. Ἡ ἀδιαφορία εἶναι συννεοχή. Ἀξίζει νά θυμόμαστε ὅλοι ὅτι ὁ ἐνσαρκωμένος Θεός μᾶς ὑπέδειξε ἕνα τρόπο ζωής, ἕνα δρόμο στή γῆ πού ὀδηγεῖ στήν αἰώνια βασιλεία Του. Ὁ καθένας μας μπορεῖ νά τόν βαδίσει μέ τοῦ Θεοῦ τή βοήθεια και τή χάρη.

Ὁ μοναχός καί τό Θαβώριο Φῶς

Η εορτή τῆς Μεταμορφώσεως θέτει ἐνώπιόν μας τό φῶς καί τόν πόθο τῆς ἐλλάμψεως. Ἀναζητώντας ἢ ἀγαπώντας τό φῶς, δέν ἀγαπάμε τίποτε ἄλλο παρά τόν ἴδιο τόν Θεόν διότι, ὅπως μᾶς παρέδωσε ἡ Ἐκκλησία μας, μόνον ὡς φῶς μπορούμε νά τόν δοῦμε, νά μετάσχουμε στή ζωή του καί νά τήν ἀπολαύσωμε. Αὐτό γινόταν καί στήν Παλαιά Διαθήκη, ἀκόμη καί στίς σκηνές καί στά στρατόπεδα τῶν Ἰουδαίων, ὅταν ζοῦσαν στήν ἔρημο, ἀλλά καί στούς προφῆτες καί σέ ὅλους τους θεόπτες, πολύ δέ πε-

ρισσότερο στήν Καινή Διαθήκη καί στήν ἐκκλησιαστική μας ἱστορία. Προφανῶς, ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι φῶς, διότι, ἐάν ἦταν, ὁ Θεός δέν θά ἦταν ὁ Θεός μας. Ὁ Θεός, μέ τό νά εἶναι ἔξω καί πέρα ἀπό κάθε νοητή ἀπό τόν ἄνθρωπο οὐσία, δέν μπορεί νά εἶναι οὔτε καί φῶς. Ἐνεργεῖ ὅμως ὡς πρὸς ἐμᾶς ὡς φῶς, τό ὁποῖο ἀποτελεῖ ἰδιότητά του. Στήν πραγματικότητα βέβαια δέν θά μπορούσαμε κἄν νά μιλήσωμε γιά ἰδιότητες τοῦ Θεοῦ, διότι ἔτσι πλάθομε ἕναν ἀνθρωπόμορφον Θεόν, τοῦ δίνομε τά χαρακτηριστικά τῆς δικῆς μας σκέψεως, κινήσεως καί ζωῆς, ἀκόμη καί τά δικά μας βιώματα. Ὁ Θεός βεβαίως εἶναι πέραν καί τῶν ἰδιοτήτων, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἄς πούμε ὅτι ὁ Θεός ἐνεργεῖ ὡς φῶς. Ἔτσι, ὅποιος ἀγαπᾷ τό φῶς, ἀγαπᾷ τόν Θεόν.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν ὁρᾷ τόν Θεόν

ὡς φῶς, τόν λαμβάνει ὡς φῶς καί ὡς φῶς τόν κατέχει. Μή ἔχοντας τό φῶς ἢ μή λαμβάνοντας ἢ μή ὀρῶντας φῶς, σημαίνει ὅτι δέν μετέχει τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεός δέν εἶναι στά χέρια του, ὅπως «οἱ κληροῖ του», καί ἐπομένως ὁ Θεός δέν εἶναι ἀκόμη κληρὸς του. Ἐδῶ ἰσχύει ἐκεῖνο πού εἶπε ὁ Κύριος: «Ἔστω ὁ λόγος ὑμῶν ναί ναί, οὐ οὐ». Ὀντως, ἢ ἔχομε τόν Θεόν ὡς φῶς ἢ δέν τόν ἔχομε, δέν χωρεῖ καί ναί καί ὄχι.

Ὀμιλώντας περί φωτός, δέν ἐννοοῦμε οὔτε τό αἰσθητό, οὔτε τό νοητό φῶς, διότι αὐτά εἶναι συλλήψεις, ἀρπάγματα, ἐγχειρήματα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἡ ψυχή ὁρᾷ, αἰσθάνεται, νοεῖ, ἀλλά δέν μιλάμε γι' αὐτό. Ὁ Θεός δέν κατανοεῖται ἔτσι. Ἐπομένως, τό θέμα μας

δέν εἶναι δογματικό, εἶναι καθαρῶς βιωματικό. Ὀμιλώντας περί τοῦ φωτός, ὁμιλοῦμε σαφῶς περί τοῦ ἀκίστου φωτός, ὅπως τό διδάσκουν οἱ Πατέρες μας, αὐτό δέν εἶναι ψυχικό, νοητικό ἢ διανοητικό φῶς.

Τό ἄκτιστο φῶς ἔχει ἀρχικῶς σχέση μέ τό πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, τό ὁποῖο, ἀναγνωρίζοντας τόν ἑαυτό του καί τήν ἀφειρηρία του, συνάπτει τήν ἀνθρώπινη ζωή μέ τήν θεία ζωή κατά μονιμώτερο καί αἰσθαντικώτερο τρόπο. Τό ὅτι ὁ Θεός εἶναι φῶς, γιά μᾶς σημαίνει ὅτι μπορούμε μέσα στήν βαθύτατη ὑπαρξί μας, στήν θεοειδή μας ὑπόστασι, νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό, ἀφοῦ μέσα μας ἔχομε τό θεῖο ἐμφύσημα πού μᾶς δίνει τήν

δυνατότητα νά «τραπώμεν εἰς Θεόν», τουτέστι νά «μηκυνθώμεν εἰς Θεόν», νά καλλιεργήσωμε τό ἐν ἡμῖν θεῖον σπέρμα. Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος φέροντας τό θεῖον σπέρμα γίνεται θεο-τόκος, γεννᾷ Θεόν, ἔσωθεν ἐκπέμπει φῶς. Αὐτό τό φῶς ἐνώνεται μέ ὅλον τόν ἄνθρωπο, διότι δέν ὑπάρχει κάτι κεχωρισμένο στήν ἀνθρώπινη ὑπαρξι. Τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀχώριστο ἀπό ὅ,τι καθαρῶτερο καί αἰώνιο ὑπάρχει μέσα στόν ἄνθρωπο, καί ἐπομένως ὁ Θεός, ἀναγνωρίζοντας τήν εἰκόνα του στόν ἄνθρωπο, τόν καθιστᾷ Θεόν ὁλόκληρον καί ὄχι μόνο ἓνα μέρος του. Δέν μένει τίποτε ἀπόσληπτο. Ὁλόκληρη ἡ ὑπαρξις τοῦ ἀνθρώπου προσλαμβάνεται ἀπό τό φῶς, πληροῦται ὑπό τοῦ φωτός, ὅπως δέν ἔμεινε τίποτε ἀπόσληπτο ἀπό τήν ἀνθρώπινη φύσι κατά τήν κένωσι τοῦ Λόγου, κατά τήν ἐνσάρκωσί του ἐπί τῆς γῆς.

Λέγοντας ἐπομένως ὅτι ὁ Θεός εἶναι φῶς, ἐννοοῦμε κάτι μεγαλειώδες καί φοβερά ἐνθαρρυντικό καί αισιόδοξο, ὅτι δηλαδή ὁ Θεός προαιωνίως καί οικονομικῶς, ὡς πρὸς τήν πρόγνωσι καί τήν φιλανθρωπία του, εἶναι φτιαγμένος στά μέτρα μας, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος τίποτε δέν καταλαβαίνει τόσο, ὅσο αὐτό πού βλέπει. Οἱ ὀφθαλμοί, ὡς πιστότεροι τῶν ὠτων, μᾶς κάνουν νά συνάππουμε δυνατώτερη σχέσι μέ τό κάθε τι.

Ἔτσι, ὁ Θεός κατ' οἰκονομίαν προέβλεψε καί κατέστησε τόν ἑαυτό του φωτεινό ἐνεργημα, γιά νά μπορῆ νά προσλαμβάνεται ἀπό ἐμάς. Ὁ Θεός ἔρχεται στά μέτρα μας. Σύμφωνα μέ τήν Παλαιά Διαθήκη, ὁ Θεός ἀπό τήν ἀγάπη του ἐπλασε τόν ἄνθρωπο κατά τό δικό του πρότυπο, δηλαδή ἱκανόν νά δέχεται τό φῶς, νά συλλαμβάνη τήν φωτεινότητά Του, τόν ἴδιον τόν Θεόν. Βεβαίως, τό φῶς δέν εἶναι ἀπόρροια τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀκτινοβόλημά του, ὅποτε, ἐνεργώντας ὁ Πατήρ καί ὁ Υἱός καί τό Ἅγιον Πνεῦμα ὡς φῶς, δέν χάνεται κάτι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ.

Εἴμαστε λοιπόν ἔτσι πλασμένοι, ὥστε νά μπορούμε ἀδιαλείπτως νά ἔχωμε τόν Θεόν. Καί μόνον στή σκέψι αὐτοῦ, καταλαμβάνεται κανεῖς ἀπό τέτοιον ἐνθουσι-

ασμό καί ἀπό τέτοιο παραλήρημα χαρᾶς, ὥστε οἱ μὴ ἔχοντες αὐτή τήν ἐμπειρία νά λένε γιά ἐκείνους πού τήν ἔχουν, «αὐτοί ἦπιαν καί μέθυσαν», καί δίκαιο ἔχουν.

Μετά ἀπό ἀγῶνες αἰώνων, τώρα ὑπάρχει μεγάλος ἐνθουσιασμός στήν Ἐκκλησία μας, διότι εἶναι ἡ μόνη πού διέσωσε τήν ἔννοια τοῦ ἀκτίστου ἐνεργήματος ἐν τῷ Θεῷ, καί ἡ μόνη πού μπορεῖ νά προσλάβη Θεόν. Στίς ἄλλες Ἐκκλησίες δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ πίστις, ἡ δέ ἔλλειψις τῆς εἶναι οὐσιώδες κριτήριο ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλη Ἐκκλησία, ἀφοῦ Ἐκκλησία εἶναι μόνον τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀσφαλῶς θά ὑπάρχουν πρόσωπα πού πιστεύουν στίς ἀκτιστες ἐνεργειες, ἀλλά εἶναι σάν νά μπαίνουν καί νά εὐφραίνωνται στά περιουσιακά στοιχεῖα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, σέ ὅ,τι ὡς θησαύρισμα διέσωσε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶναι ὅμως κάτι πού δέν μποροῦν νά τό κατέχουν καί νά τό ἀπολαύσουν, διότι δέν γίνεται κτήμα τους, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι δέν εἶναι μέσα στόν χῶρο, μέσα στήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, ὅπου τό ἀκτίστο ἐνεργημα εἶναι περιουσία τῆς. Γι' αὐτό, ὁ πιστός ἐνθουσιάζεται πολύ, ὅταν γνωρίζη ὅτι εἶναι τόσο ἐνθερῶς νά κοινωνῆ μέ τόν Θεό καί νά γίνεται καί ὁ ἴδιος θεός.

Βεβαίως, ὁ Θεός ἀκτινοβολώντας διά τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων του δέν πάσχει καμίαν ἀλλοίωσι, διότι οἱ ἀκτίνες δέν κενώνουν τήν οὐσία του, καθ' ὅτι δέν εἶναι στοιχεῖο τῆς οὐσίας του. Ἄς μή χρησιμοποιοῦμε τόσο τόν ὄρο «ἀκτίνες», γιατί μᾶς θυμίζει ἀνθρώπινη πραγματικότητα, ὅσο τόν ὄρο «λαμπηδόνες», πού τόν συναντᾶμε στούς Πατέρες καί σημαίνει κυρίως κάτι πού λάμπει καθ' ἑαυτό. Ὁ Θεός λάμπει ἀληθῶς, καί μέσα σέ αὐτή τήν λάμπι του γίνομαι καί ἐγώ φωτεινός.

(ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο: «Λόγοι Ἐόρτιοι Μυσταγωγικοί» τοῦ Ἀρχιμ. Αἰμιλιανοῦ Σιμωνοπετρίτου)

Τό πρόσωπο τῆς Κυρίας Θεοτόκου στήν Ὁρθόδοξη Πατερική Γραμματεία

τοῦ κ. Σάββα Ἀλεξάνδρου

Διευθυντοῦ Περιφερειακοῦ Γυμνασίου Τραχωνίου

Ἡ Κυρία Θεοτόκος θεωρεῖται φοβερό πρόσωπο, ἀπό θεολογική ἄποψη, γιατί συνδέεται ἄμεσα μέ τή σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέει γι' αὐτό: «Ὁ πλάσας ἡμᾶς Θεός διά σπλάγχνα ἐλέους κλίνας οὐρανοὺς κατήλθε καί προσλαβόμενος τήν ἡμετέρα φύσιν ἐκ τῆς Παρθένου, ταύτην ἀνακαίνισε καί ἐπανήγαγε, μᾶλλον δέ καί ἀνήγαγε εἰς ὕψος θεῖον καί οὐράνιον». Δηλαδή, ὁ Θεός πού μᾶς δημιούργησε, ἐξαιτίας τῆς ἀγαθότητάς Του, πήρε τή δική μας ἀνθρώπινη φύση ἀπό τήν Παρθένο Μαρία, καί ἀφοῦ τήν ἀνακαίνισε, τήν ἀνέβασε σέ ὕψος θεῖο καί οὐράνιο.

Σέ ἓνα

ἀνάλογο ὕψος ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, σέ ἓνα λόγο του γιά τή γέννηση τῆς Θεοτόκου, θά τονίσει πώς ἡ Παναγία μας μετέβαλε τή λύπη τῆς Εὔας σέ χαρά, διότι δι' Αὐτῆς ὁ κτίστης ἐθέωσε τό ἀνθρώπινο πρόσωπο. Λέει, λοιπόν, σέ αὐτόν τόν λόγο του ὁ ἱερός Πατήρ: «Ἐλάτε, λοιπόν, ὅλα τά ἔθνη, κάθε φυλή καί κάθε ἀνθρώπινη γλώσσα καί ἄνθρωποι κάθε ἡλικίας, νά γιορτάσουμε τή μέρα τῆς γέννησης τῆς Παρθένου. Ἄν οἱ εἰδωλολάτρες γιορτάζουν τούς ψεύτικους θεούς τους καί οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τή μέρα πού γεννήθηκαν, πόσο μᾶλλον ἐμεῖς

ὀφείλουμε νά τιμοῦμε τό γενέθλιο τῆς Θεοτόκου, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας ἀνορθώθηκε τό ἀνθρώπινο γένος καί ἡ λύπη τῆς προμήτορος Εὔας μεταβλήθηκε σέ χαρά».

Κατά τή Θεολογία τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἔτσι πράγματι πρέπει νά ἀποκαλεῖται, διότι, «Ὡς γάρ ἀληθῆς Θεός ὁ ἐξ' Αὐτῆς γεννηθεῖς, οὕτως καί ἀληθῆς Θεοτόκος ἐστίν ἡ γεννήσασα τόν ἀληθινόν Θεόν, ἐξ' Αὐτῆς σεσαρκωμένον». Δηλαδή, ὅπως ὁ ἀληθινός Θεός εἶναι Αὐτός πού γεννήθηκε ἀπό Αὐτήν, ἔτσι καί πράγματι, ἀληθῆς Θεοτόκος εἶναι Ἐκείνη, πού γέννησε τόν ἀληθινό Θεό σεσαρκωμένο.

Μέ αὐτό τό σκεπτικό, λοιπόν, κατά τόν μεγάλο

αὐτό Πατέρα τῆς Ανατολῆς, «Δίκαια καί ἀληθινά τήν ἀγία Μαρία Θεοτόκο ὀνομάζουμε, γιατί σ' αὐτό τό ὄνομα ἐμπερικλείεται τό σχέδιο τῆς Θεῆς οικονομίας γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου».

Ἀπό τήν πλευρά τῆ δική του, πάλι, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀναλύοντας θεολογικά τό ὄνομα τῆς Κυρίας Θεοτόκου, πού εἶναι Μαριάμ, λέει χαρακτηριστικά: «Ἡ λέξη αὐτή ἐρμηνεύεται Κυρία. Ἡ Παναγία, λοιπόν, εἶναι Κυρία, διότι δεσπόζει ὅλων τῶν ὄντων καί γιατί εἶναι ἡ πηγὴ καί ἡ ρίζα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους».

Ἡ Κυρία Θεοτόκος, λοιπόν, εἶναι ἐξαίσιον, θεολογικά, πρόσωπο γιά τό ὁποῖο ὑπάρχουν πολλοί συμβολισμοί καί προτυπώσεις στήν Παλαιά Διαθήκη. Ἔτσι, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, οἱ νεοσσοί τῶν περσιστερῶν, πού προσφέροντο ὡς θυσία, προτύπωναν τήν Παρθένο καί τόν ἐξ' Αὐτῆς τεχθέντα Χριστό. Λέει χαρακτηριστικά: «Οἱ νεοσσοί, ἀπειρόγαμοι ὄντες, σαφῶς προεδήλουν τήν Παρθένον καί τόν ἐκ ταύτης τεχθέντα». Ἐπίσης, ἡ καιομένη βάτος, πού εἶδε ὁ Μωυσης, ἀλλά καί ἡ λαβίδα πού χρησιμοποίησε ἕνα ἀπό τά Σεραφεῖμ, γιά νά πάρει ἀναμμένο ἄνθρακα ἀπό τό θυσιαστήριο καί νά τόν ἀγγίξει στά χεῖλη τοῦ Προφήτη Ἡσαΐα, προτεῖπωναν τήν Παναγία μας, πού «συνέλαβεν ἐν ἑαυτῇ ἀπυρπολήτως τό θεῖον πῦρ». Δηλαδή πήρε μέσα της χωρίς νά καεῖ, διά τῆς σαρκώσεως, τό θεῖο πῦρ.

Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, λέει πῶς: «Ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ καί Δέσποινα καί βασίλισ καί Κυρία ἐστίν. Πάντες δέ οἱ ἅγιοι δοῦλοι Αὐτῆς, καθό μήτηρ Θεοῦ, ὡσαύτως δέ καί υἱοί Αὐτῆς, ὡς μεταλαμβάνουσι ἐκ τῆς σαρκός τοῦ Υἱοῦ Αὐτῆς». Ἡ μητέρα τοῦ Θεοῦ εἶναι καί Δέσποινα καί βασίλισσα καί Κυρία. Ὅλοι δέ οἱ ἅγιοι εἶναι δοῦλοι Της, διότι εἶναι ἡ μητέρα τοῦ Θεοῦ, συνάμα, ὅμως, εἶναι καί παιδιά Της, καθῶς διά τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας μεταλαμβάνουν τή σάρκα τοῦ Υἱοῦ της, Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι γεγονός, πῶς ὅλοι οἱ ἅγιοι εἶχαν μία ἀγαπητική σχέση μέ τήν Παναγία, γιὰτί ἀσφαλῶς, βίωναν ἐμπειρικά τήν πύ πάνω τοποθέτηση τοῦ ἁγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου. Χαρακτηριστικό εἶναι τό παράδειγμα τοῦ ἁγίου Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου. Ἔνας προτεστάντης ἔλεγε ἀπαξιωτικά πῶς κακῶς οἱ ὀρθόδοξοι, καί ἰδίως οἱ ἀγιορεῖτες, προσκυνοῦν τήν Παναγία σάν νά' ναι Θεός,

ἐνῶ εἶναι μία ἀπλή γυναίκα. Ὁ ἅγιος θέλοντας νά δείξει στόν αἰρετικό, πῶς ἡ Παναγία εἶναι ἡ μητέρα ὄλων τῶν πιστῶν καί μ' αὐτήν τήν ιδιότητα τήν τιμοῦν, τοῦ εἶπε χαρακτηριστικά: «Τί νά σοῦ πῶ καημένε; Δέ φταῖς ἐσύ γιά ὅλα αὐτά τά αἰσχρά πού λές, ἀλλά φταίει ἡ μάνα σου, πού σου ἔδωσε τέτοια ἀνατροφή». Ὅταν, λοιπόν, ὁ προτεστάντης θύμωσε, γιὰτί τοῦ ἔθιξε τή μητέρα του, ὁ ἅγιος Παΐσιος, καταπέλτης, τοῦ εἶπε: «Εἶδες, ἐσύ παρεξηγήθηκες, ἐπειδή ἔθιξα τή μητέρα σου. Ὁ Κύριός μας καί ἐμεῖς νά μήν παρεξηγηθοῦμε, ὅταν βρίζεις τή δική μας μητέρα, τήν Παναγία μας;»

Στήν Πατερική Γραμματεία τονίζεται πῶς ὑπάρχουν τρία εἶδη προσκύνησης. Στόν Θεό λατρευτική, στούς ἁγίους τιμητική καί στήν Κυρία Θεοτόκο δουλική.

Αὐτή ἡ τοποθέτηση συνδέεται μέ τή θεολογία τῶν Πατέρων ἀναφορικά μέ τό πρόσωπο τῆς Παναγίας μας. Οἱ Θεοφόροι Πατέρες ὑποστηρίζουν πῶς ὁ Θεός κοινωνεῖ μέ τά κτίσματά Του κατ' ἐνέργεια. Μόνο μέ τήν Κυρία Θεοτόκο κοινωνήσε καθ' ὑπόστασι, πράγμα πού τήν κατέστησε θρόνο χερουβικό.

Μέσα σέ αὐτό τό πνεῦμα μπορεῖ νά κατανοήσει κάποιος τόν θαυμασμό καί τήν ἀγάπη, πού οἱ Θεοφόροι Πατέρες εἶχαν γιά τό πρόσωπό της. Ἔτσι ὁ ἱερός Χρυσόστομος θά πει κάπου χαρακτηριστικά: «Ταξίδεψε ἄνθρωπε μέ τόν λογισμό σου σέ ὅλη τήν κτίση καί δές, ἂν ὑπάρχει πράγμα ἴσο ἢ ἀνώτερο ἀπό τήν ἀγία Θεοτόκο Παρθένο. Ρίξε μία ματιά σέ ὅλη τή γῆ, ἀκόμα ταξίδεψε μέ τόν λογισμό σου σέ ὅλες τίς θάλασσες, φέρε στόν νοῦ σου τίς ἀγγελικές δυνάμεις, καί συλλογίσου ἂν ὑπάρχει τέτοιο παρόμοιο καί ἐξαίσιο θαῦμα, ὅπως τό πρόσωπο τῆς Παρθένου. Δέν ὑπάρχει».

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορεῖτης, τονίζοντας τήν ὑπεροχή, τό μεγαλεῖο καί

τήν αγιότητά της, λέει χαρακτηριστικά: «Ἄν τὰ ἐννέα τάγματα τῶν ἀγγέλων ἤθελον γκρεμνησθῆ ἀπό τοὺς οὐρανοὺς καὶ νά γίνουν δαίμονες, ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐγίνοντο κακοί, ἂν ὅλα τὰ κτίσματα, οὐρανός, φωστῆρες, ἱερεῖς, ζῶα ἤθελον ἀποστατήσῃ κατά τοῦ Θεοῦ, ὅλαι αὐταὶ αἱ κακίαι τῶν κτισμάτων, συγκρινόμεναι μέ τό πλήρωμα τῆς αγιότητος τῆς Θεοτόκου, δέν ἠδύναντο νά λυπήσουν τόν Θεόν, διότι μόνη ἡ Κυρία Θεοτόκος θά ἦτον ἰκανή νά τόν εὐχαριστήσῃ κατά πάντα».

Ἐξάλλου, ὁ ἴδιος αὐτός Πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας συνδέει τό πρόσωπο καί τήν ὅλη δράση της μέ τόν Τριαδικό Θεό. Λέει, λοιπόν, ὁ ἱερός Πατήρ: «Ἡ Παναγία ἔλαβε ἀπό τόν Θεό Πατέρα δύναμη, ἀπό τόν Θεό Λόγο σοφία, γιά νά μπορεῖ νά συμφιλιῶναι τόν οὐρανό μέ τή γῆ καί ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα τήν ἀγαθὴ ἰλαρότητα».

Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ ἡ Κυρία Θεοτόκος διῆγε βίον ἀσκητικόν καί νηπτικόν. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Ἡ Παρθένος τήν ἱεράν ἠσυχίαν εὐρίσκει χειραγωγῶν, ἠσυχίαν τήν τοῦ νοῦ καί κόσμου στάσιν, τήν λήθην τῶν κάτω καί μύστην τῶν ἄνω, συνῆψε τόν νοῦν τῆ πρός ἑαυτῷ στροφῆ καί θεία ἀδιαλείπτω προσευχῇ». Δηλαδή, ἡ Παναγία ἀσχολεῖτο μέ τήν ἱερά ἠσυχία. Αὐτό σημαίνει πῶς ὁ νοῦς της δέν διαχέετο στόν θόρυβο τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλά ἦταν συνεχῶς προσηλωμένος στόν Θεόν μέ τήν ἀδιάλειπτη προσευχή. Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης μαρτυρεῖ πῶς στό δάπεδο τοῦ ναοῦ ὑπῆρχαν βαθουλώματα, πού ἔγιναν ἀπό τίς γονυκλισίες πού ἔκανε ἡ Κυρία Θεοτόκος γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου. «Ἐν ταύτῃ τῇ Σιών τὰς κλίσεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ Παναγίου σώματος αἱ πρός τό ἔδαφος κατεστρωμέναι πλάκες διωλύγιον ἀνακράζουσι». Ὅλος ὁ βίος της δέν ἦταν τίποτε ἄλλο παρά μία συνεχῆς ἀγωνία καί πόνος γιά τή σωτηρία μας. «Ἡ Παναγία ἐπεδείξατο βίον ἀσκητικόν καί ἄκρω ἐναγώνιον διά τήν σωτηρίαν ἡμῶν», θά τονίσει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.

Γι' αὐτόν τόν λόγο ὁ ἱερός Πατήρ τήν

ἀποκαλεῖ «Ἱερόν σεμνολόγημα ἀπάσης τῆς φύσεως καί σωστικό φάρμακο τοῦ γένους ἡμῶν». Εἶναι τό καύχημα τῆς ἀνθρωπότητας καί τό φάρμακο, πού μᾶς ἀπάλλαξε ἀπό τόν θάνατο καί τή φθορά. Ἀκριβῶς γιά ὅλους τοὺς πῶ πάνω λόγους ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός θεωρεῖ, πῶς εἶναι ἀδύνατο ἀνθρώπινη γλώσσα νά ἐκθειάσῃ ἐπάξια τὰ χαρίσματά Της. Λέει συγκεκριμένα: «Στ' ἀλήθεια κανέννας ἄνθρωπος πάνω στή γῆ δέν θά μπορούσε νά ἐπαινέσῃ ἐπάξια τό πρόσωπό της. Ἀκόμα καί μύριες γλώσσες ἂν μαζευόντουσαν, δέν θά μπορούσαν νά Τήν ἐγκωμιάσουν ἐπάξια, γιατί Αὐτή στέκει πῶ πάνω ἀπό κάθε ἔπαινο».

Τέλος, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, καί αὐτή ἡ Κοίμησή της εἶναι σπουδαῖο θεολογικό γεγονός. Λέει χαρακτηριστικά ὁ ἱερός Πατήρ: «Εἰ τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ, πόσο μᾶλλον τῆς τῶν Ἁγίων Ἀγίας δι' ἧς πᾶς ἀγιασμός τοῖς ἀγίοις». Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφέρει πῶς ὁ Χριστός, «Ἀποδίδοντας τήν ἐξόδιο τιμή στή μητέρα Του, ὁ ἴδιος παρέλαβε τό πνεῦμα Της καί μετά καί τό σῶμα της μετέστησε στοὺς οὐρανοὺς. Ἔτσι, λοιπόν, τώρα ἔχει γιά κατοικία της τοὺς οὐρανοὺς καί ἐδῶ εἶναι πιά τό βασιλεῖο Της».

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός λέει πῶς, «Βλέποντάς Την ὁ θάνατος ἐφοβήθηκε. Ἀκριβῶς ἐπειδή δέν μπορούσε ἡ φθορά νά πλησιάσῃ τό ζωοδόχο σῶμα Της. Γι' αὐτό μετέστη ἐν σώματι στοὺς οὐρανοὺς, συνεχίζοντας ἔτσι νά δέεται διαρκῶς στόν Θεό γιά τή σωτηρία μας».

Αὐτή, λοιπόν, εἶναι ἡ Κυρία Θεοτόκος. Θεός μετά Θεόν, κατά τή θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, «τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα». Φοβερό πρόσωπο, πού ὄχι ἀπλά πρεσβεύει, ἀλλά καί σώζει καί αὐτό ἐν ἀναφορᾷ πρός τό Χριστολογικό δόγμα. Ἀκριβῶς γι' αὐτόν τόν λόγο οἱ πιστοὶ ἀπευθυνόμενοι πρός Αὐτήν, ὡς Μητέρα καί ρίζα τῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, δέονται: «Ἵπεραγία Θεοτόκε, σώσον ἡμᾶς».

Περὶ τῆς Ἰωάννου Χρυσοστόμου καὶ Ἐπιφανίου Κύπρου διαφορᾶς

τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
καὶ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Λευκωσίας κ. Νίκου Νικολαΐδη

(συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος)

Βέβαια, οἱ σχέσεις τοῦ Χρυσοστόμου μὲ τὸ παλάτι ἀρχικά ἦταν ἀγαστές. Ἄλλωστε τῇ ὑποδείξει καὶ προτροπῇ τοῦ ἰσχυροῦ Εὐτροπίου, «τοῦ σπάδοντος» (εὐνούχου καὶ πρωθυπουργοῦ), καλεῖται καὶ ἀναλαμβάνει τὸ θρόνο Κωνσταντινουπόλεως ὁ τότε πρεσβύτερος τῆς Ἀντιοχειανῆς Ἐκκλησίας Ἰωάννης. Ἀλλὰ μὲ τὸν Εὐτρόπιο, ὁ ὁποῖος εἶχε καταστῆ ὁ ἰσχυρὸς ἄνδρας τῶν ἀνακτόρων, καὶ λόγῳ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Ἀρκαδίου ἀλλὰ καὶ διότι ὑπῆρξεν ὁ προξενητὴς τοῦ γάμου τοῦ Ἀρκαδίου μὲ τὴν Εὐδοξία, δὲν ἄργησε νὰ ἔρθει καὶ μὲ αὐτόν σὲ σύγκρουση ὁ Χρυσόστομος. Ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ φιλαργυρία του ἦταν ἀδύνατο νὰ γίνῃ ἀνεκτὴ ἀπὸ τὸν πατριάρχη. Ἔτσι, καὶ ἡ ἀρχικὴ καλὴ σχέση Ἰωάννη, Εὐτροπίου καὶ Εὐδοξίας περνοῦσε μέσα ἀπὸ κρίσεις. Ἡ θυγάτηρ, μάλιστα, Φράγκου στρατηγοῦ, Εὐδοξία, ἐνὼ φαινόταν, στὴν ἀρχή, ὅτι διακρινόταν γιὰ τὴν εὐσέβεια καὶ τὸ φιλακόλουθο πνεῦμα της, μέχρι σημείου νὰ ἀποκαλεῖται ἀπὸ τὸ Χρυσόστομο Φοίβη καὶ Πρίσκιλλα καὶ νὰ ἐπαινεῖται ὅτι «ἀριθμεῖται μετ' ἐκείνων (καὶ) ὅτι λιμὴν εἶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπασῶν», τελικὰ ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ φιλαργυρία της τὴν ἔφεραν σὲ κατὰ μέτωπο σύγκρουση μὲ τὸ Χρυσόστομο. Ἀσφαλῶς, στὸ ζήτημα τοῦτο συνήργησαν διαβρωτικὰ καὶ τρεῖς γυναῖκες τοῦ στενοῦ περὶ γυροῦ της, «χῆραι μὲν, ἀνδρόπλουτοι δέ, ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας τὰ ἐξ ἀρπαγῆς χρήματα κεκτημένα, ταραξάνδριαι καὶ ἀνασειστριαί· Μάρσια ... καὶ Καστρικία ... καὶ Εὐγραφία». Ἡ προκλητικὴ συμπεριφορὰ τῶν ἐν λόγῳ γυναικῶν ἄνοιξε τὸ ἐπισκηπτικὸ πυρφόρο στόμα τοῦ Χρυσοστόμου: «... ὅτι γράϊδες οὐσαὶ διὰ τὸν

χρόνον, τί ἀνηβάν παραβιάζεσθε τὸ σῶμα, βοστρύχους ἐπὶ μετώπου φέρουσαι καθάπερ ἑταιρίδες, ὑβρίζουσαι καὶ τὰς λοιπὰς ἐλευθέραι, ἐπὶ ἀπάτη τῶν συντυγχανόντων, καὶ τοῦτο χῆραι;». Ἔτσι, «αὐταὶ καὶ οὗτοι (ἐννοεῖ τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς του) νωθοκάρδιοι ὄντες ἐν τῇ πίστει, καθάπερ φάλαγξ οἰνομανῆς, εἰς μίαν συναχθέντες μισοδιδασκαλίας γνώμην, χεῖμαρρον ἀπωλείας κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης εἰργάσαντο», λέγει ὁ Παλλάδιος.

Αὐτὸ, λοιπόν, τὸ δυσμενὲς γιὰ τὸν ἱερό Χρυσόστομο κλίμα στὴν Κωνσταντινούπολη εὐρήκε, ὅταν κατέφθασε (ἀρχῆς τοῦ 403) καὶ ὁ Ἐπιφάνιος. Ἦταν, συνεπῶς, ἐπόμενο, νὰ δεχθῆ τίς ἐπισκέψεις τῶν ἐκ διαφόρων πλευρῶν καὶ λόγων δυσαρεστημένων ἢ καὶ τῶν αὐλικῶν ἐχθρῶν τοῦ πατριάρχη. Βέβαια, γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἅγιο Ἐπιφάνιο, αὐτὸ πού προεἶχε ἦταν ἡ σχέση τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου μὲ τοὺς Μακροὺς ἀδελφούς καὶ ἡ φήμη, ἡ ὁποία ἐπλανᾶτο, περὶ ὠριγενισμοῦ του, ἀφοῦ φιλοξενοῦσε, ἀκόμη, τοὺς φερόμενους ὡς ὠριγενιστὲς Μακροὺς ἀδελφούς. Ἀναμφίβολα, ὁ Κύπρου ἀγνοοῦσε ὅλο τὸ παρασκήνιο, τὸ ὁποῖο ἀφοροῦσε στὶς συνωμοσίαις τοῦ Θεοφίλου, ὅπως καὶ τῆς διογκομένης καθημερινῆς ἀντιπάθειας πρὸς τὸ Χρυσόστομο.

Ἀσφαλῶς, ἡ παρουσία τοῦ Ἐπιφανίου στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐνὸς ἀνά τὴν «ὑφήλιον αἰδεσιμωτάτου ἀνδρός», ὅπως τὸν χαρακτηρίζει ὁ Σωζομενός, προκάλεσε αἴσθησι. Ἡ προσπάθεια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου νὰ τιμῆσει τὸν Κύπρου καὶ νὰ τὸν φιλοξενῆσει ἀπέτυχε, ἀφοῦ αὐτός, ἦταν φανερό, ὅτι ἦταν ἐπηρεασμένος ἐκ τῶν «κατ' αὐτοῦ διαβολῶν. Προτραπεῖς γὰρ ἐν οἰκῆμασιν ἐκκλησιαστικοῖς καταμένειν, οὐκ ἠνέσχετο. Καὶ Ἰωάννης μὲν εἰς ταυτὸν συ-

νελθὲν ἀπέφυγεν». Ἔτσι, ὁ Ἐπιφάνιος διέμενε ἔξω τῆς πόλης «ἐν ἰδιαζούσῃ μονῇ». Ἡ πράξη τούτη τοῦ Ἐπιφανίου δὲν μπορεῖ νά εἶναι, ὑπὸ τίς περιστάσεις, μεμπτή, ἔχοντας τὴν ἔννοια ὅτι, τυχόν φιλοξενία του ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, θά ἐκλαμβανόταν ὡς ἀπόπειρα ἐπηρεασμοῦ του, κάτι, γιὰ τὸ ὁποῖο καὶ ὁ ἴδιος ἦταν πολὺ προσεκτικός.

Στὸ σημεῖο αὐτό, οἱ φερόμενες εἰδήσεις εἶναι ἐπιβαρυντικές ἀλλὰ καὶ συγκεχυμένες γιὰ τὸν Ἐπιφάνιο. Οἱ Σωκράτης καὶ Σωζομενὸς μιλοῦν γιὰ συνάξεις ὑπὸ τοῦ Κύπρου τῶν «ἐπιδημούντων» ἐπισκόπων καὶ συλλογῆ ὑπογραφῶν «κατὰ τῶν Ὠριγένους λόγων» καί, μάλιστα, περὶ ἀντικανονικῆς χειροτονίας διακόνου, εὐθύς, μετὰ τὴν ἄφιξή του. Ἀξιопαρατήρητη, πάντως, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, εἶναι ἡ ἀπόλυτη σιγή, τὴν ὁποία τηρεῖ ὁ Παλλάδιος, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἱερός Χρυσόστομος στὶς ἐπιστολές του πρὸς τὸ Ῥώμης Ἰννοκέντιο, καὶ ἡ παράκαμψη ὑπὸ τοῦ ἰδίου τῶν γεγονότων, καὶ αὐτὸ ἔχει σημασία, ἂν τελικὰ αὐτά, ἔτσι συνέβησαν, ὅπως, οἱ προμνημονευθέντες ἱστορικοὶ, τὰ ἀναφέρουν.

Κατ' ἀρχή, καὶ αὐτὸ ἦταν φυσικὸ ἐπακόλουθο, ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, ὄντας στὴν Κωνσταντινούπολη, πρέπει νά εἶχε ἐπαφές καὶ διαβουλεύσεις, κυρίως, μέ τούς ἀντιφρονούντες κληρικούς καὶ πολιτικούς. Ἀσφαλῶς, καὶ θά ἐπέμενε, τόσο στὴν ἀπομάκρυνση ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τῶν Μακρῶν ἀδελφῶν, ὅσο καὶ στὴ δημόσια καταδίκη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τῶν Ὠριγένειων λόγων. Καί, ἀκόμη, τίς πεποιθήσεις του αὐτὲς νά τίς διακήρυττε καὶ δημόσια. Οὔτε, ἐπιπρόσθετα, μπορεῖ νά ἀποκλεισθεῖ, ἐντελῶς, ἡ φήμη γιὰ πρόθεση τοῦ Ἐπιφανίου νά προστεῖ σὺνάξης, ἄτυπης καὶ ὄχι μέ τὴν ἔννοια τῆς συνόδου, «ἐν τῇ ἐπωνύμῳ τῶν Ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ». Καὶ ὅλα αὐτὰ διαμεσολαβοῦσαν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρουσίας του στὴν Κωνσταντινούπολη, καί, προφανῶς, πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξη ἐκεῖ τοῦ Θεοφίλου. Πάντως, ὁ Χρυσόστομος οὔτε τούς Μακρούς ἀδελφούς ἀπομάκρυνε οὔτε καὶ τὰ Ὠριγένους συγγράμματα ἀπεκήρυξε.

Ἡ εἶδηση, τὴν ὁποία ἀναφέρει ὁ Σωκράτης, ὅτι ὁ ἱερός Χρυσόστομος διεμήνυσε στὸν Ἐπιφάνιο ὅτι οἱ ἐνέργειές του ὀδηγοῦν σὲ πρόκληση καὶ ἐξέγερση τοῦ λαοῦ, πράγμα, τὸ ὁποῖο ἀπέτρεψε, τελικὰ, τὴν πρόθεση τοῦ Ἐπιφανίου γιὰ σὺνάξη σὺν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ αὐτὸ μπορεῖ νά φαίνεται πιθανό. Ὅμως, θά πρέπει, ταυτόχρονα, νά λεχθεῖ, ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος, ἐκ χαρακτήρος, δέ θά ματαίωνε τὴ σὺνάξη, ἂν δὲν εἶχεν ἀρχίσει, ἤδη, νά καταλαβαίνει τὴν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Βέβαια, καὶ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νά εἰπωθεῖ, ὅτι ὁ Ἰωάννης, σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, διακρατοῦσε στάση ἀπόλυτου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης καὶ «δι' αἰδοῦς εἶχεν ἔτι τὸν Ἐπιφάνιον».

Τὸ θέμα τῆς χειροτονίας διακόνου ἀπὸ τὸν Ἐπιφάνιο στὴν Κωνσταντινούπολη, γιὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἄξιο ἐξέτασης, εἶναι ἀμφιλεγόμενο. Ὁ Παλλάδιος οὐδὲν περὶ τούτου ἀναφέρει. Ἔτσι, δὲν ἀποκλείεται, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιθανότερο, αὐτῇ, ἡ ὑποτιθέμενη χειροτονία, νά συγγέεται μέ τὴ χειροτονία σὲ διάκονο τοῦ Παυλινιανοῦ, ἀδελφοῦ τοῦ ἁγίου Ἰερωνύμου, τὴν ὁποία πραγματοποίησε (392) ὁ Ἐπιφάνιος, σὲ μονή στὰ Ἱεροσόλυμα, πράξη, γιὰ τὴν ὁποία ἀντέδρασε ὁ τότε Ἱεροσολύμων Ἰωάννης, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ σχετικὴ ἀλληλογραφία μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν, ἡ ὁποία διασώθηκε μεταφρασμένη στὰ λατινικά ὑπὸ τοῦ Ἰερωνύμου. Σ' αὐτῇ ὁ Ἐπιφάνιος παραδέχεται καὶ δικαιολογεῖται πρὸς τὸν Ἰωάννη γιὰ τὸ γεγονός, δηλώνοντας ὅτι ἡ ἐν λόγω ἡ πράξη του συνάδει μέ τὴν ἐπικρατοῦσα, τότε, τακτικὴ στὴν Ἐκκλησία Κύπρου, ὅπου οἱ Μονές εἶχαν τέτοια δικαιοδοσία, νά καλοῦν καὶ ὑπερόριους ἐπισκόπους γιὰ χειροτονία μελῶν τους.

Ἀλλὰ καί, ἂν θεωρηθεῖ ὅτι προέβηκε ὁ ἅγιος σὲ χειροτονία, στὴν Κωνσταντινούπολη, ἡ ὁποία εἶναι, ὄντως, ἐκνομη ἐκκλησιαστικά καί, ἂν, ἐπιπρόσθετα, συνυπολογισθοῦν ὡς ἀντικανονικὲς οἱ, προσημειωθεῖσες, ἐνέργειές του, οἱ ὁποῖες ἐμμέσως ἢ ἀμέσως ἐστρέφοντο κατὰ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, τότε, ἀντιστρέφοντας τὸ λόγο,

θά μπορούσε νά ἀντιταχθεῖ, πῶς μποροῦν νά κριθοῦν οἱ ὑπερόριες πράξεις, ἔστω καί δίκαιης, καθάρσεως δεκάδων ἐπισκόπων ὑπό τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ὁποῖες, ἀσφαλῶς, καί ἐγένοντο παρὰ τήν ἐκκλησιαστική, τότε, τάξη καί νομοθεσία;

Μέ τά ἀνωτέρω δέν ἐπιχειρεῖται οὔτε καί ὑπάρχει πρόθεση ἀμνήστευσης ἢ ἐπίκριψης εὐθύνης σέ κανένα, καί, μάλιστα, ἐφόσο πρόκειται γιά τά πρόσωπα δύο κορυφαίων ἀγίων καί πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. Γι' αὐτό, ὅ,τι ἐπιχειρηματολογεῖται, τοῦτο καί ἀποσκοπεῖ στό νά τονισθεῖ καί διερμηνευθεῖ πῶς, στίς ἐν λόγῳ περιπτώσεις, λειτούργησε, καί γιά τούς δύο, ὁ ὑπερβολικός ζήλος καί ἡ ἔντονη μέριμνά τους ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας, μέ γνήσιο, ἀσφαλῶς τό ἀπόθετο ἀγαθό τους κίνητρο. Κανένας καί ποτέ δέν μπορεῖ νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐνήργησε μέ κίνητρα «ιεροσυλίας», ὅπως τά τοῦ Θεοφίλου, κατά τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Οὔτε καί ὅτι ἔδειξε ἀφελή κατανόηση στό Θεόφιλο καί παρασύρθηκε. Ἡ πράξη του νά μεταβεῖ στήν Κωνσταντινούπολη, φρονούμε, συνάδει μέ τήν τακτική καί τό χαρακτήρα του νά ἀνταποκρίνεται σέ τέτοιες περιπτώσεις, ὅπως, ὄντας στήν Κύπρο, ἱκανοποιεῖ τό αἶτημα, τόσο τῶν «ἐκ Σουέδροις τῆς Παμφυλίας» καί συντάσσει, ὑπό μορφή ἐπιστολῆς, τόν «Ἀγκυρωτόν», ὅσο καί «τῶν ἐκ Κοίλης Συρίας», ὅταν γράφει τό «Πανάριον». Αὐτά δέν προδίδουν ὑπερόρια πράξη; Ἀλλά καί ἡ μετάβασή του τό 382 στή Ρώμη ἢ στήν Ἀντιόχεια γιά τό ζήτημα τοῦ Παυλίνου καί τοῦ Φλαβιανοῦ, ἀκόμη, καί ἐκεῖνη τῆς παρουσίας του στή Ἱεροσόλυμα, δικαιολογοῦν, ὡς ἓνα βαθμό, καί τό πρὸς τήν Κωνσταντινούπολη ἐγχείρημά του καί τά ὅσα ἐκεῖ διαμεσολάβησαν.

Ἀλλά στό σημεῖο, ὅπου ἀποδεικνύεται τό μεγαλεῖο τῆς γνησιότητας τῶν προθέσεων τοῦ ἀγίου, εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς συνάντησής του μέ τούς Μακρούς ἀδελφούς. Μέρος τοῦ διαλόγου, πού διασώζεται, εἶναι ὄντως συγκινητικό καί δηλωτικό τῆς ἀγαθῆς διαθέσεως τοῦ πολιοῦ, τότε, γέροντα Ἐπιφανίου (93 ἐτῶν). Ἦταν, ἐπό-

μενο, οἱ ἐν λόγῳ μοναχοί, νά ἐπιχειρήσουν νά τόν συναντήσουν, ἴσως, ὕστερα καί ἀπό προτροπή τοῦ Χρυσοστόμου, καί ἦταν, φυσικό, ἡ διάκριση τοῦ ἀγίου Ἐπιφανίου νά τούς ἀθώωσει:

«Πόθεν οὖν αἰρετικούς εἶναι σφάς νενόμκας, μηδένα ἔλεγχον ἔχων τῆς αὐτῶν γνώμης; ... Ἡμεῖς ... πᾶν τοῦναντίον πεπόνθαμεν· μαθηταῖς γάρ σοῖς συνετύχομεν πολλάκις καί συγγράμμασιν· ὧν ἐκεῖνό γέ ἐστιν τήν ἐπιγραφὴν Ἀγκυρωτός ἔχον. Βουλομένων τε πολλῶν λοιδορεῖσθαι καί ὡς αἰρετικόν διαβάλλειν, ὑπερηγωνιζόμεθα, ὡς εἰκός, πατρός, καί ὑπεραπολογούμεθα».

Ἡ ἐπικοινωνία τούτη, τῶν Μακρῶν ἀδελφῶν καί τοῦ ἀγίου Ἐπιφανίου, ἔπεισε, ὡς φαίνεται, τόν Κύπρου, γι' αὐτό καί «μετριώτερον προσδιαλεχθεῖς, ἀπέπεμπε τούς ἄνδρας». Τοῦτο τό γεγονός, προφανῶς, διαβεβαίωσε τόν Ἐπιφάνιο καί γιά τήν ἀθώωτητα τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀλλά καί γιά τό δόλιο τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Θεοφίλου, τόσο ἔναντι τῶν Μακρῶν ἀδελφῶν καί τοῦ Ἰωάννου, ὅσο καί ἔναντί του. Ἔτσι, «... οὐ πολλῶ δέ ὕστερον ἀπέπλευσεν εἰς Κύπρον· ἢ τῆς ἐπί Κωνσταντινουπόλεως ἀφίξεως καταγνοῦς ἢ τοῦ Θεοῦ χρήσαντος ...». Κατά τόν πλοῦν, ὡς γνωστόν, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον.

Τά περὶ ἀμοιβαίων ἀρῶν, μεταξύ Ἐπιφανίου καί Ἰωάννου, «ἐλπίζω σε μή ἀποθανεῖν ἐπίσκοπον ... οὐδέ ἐγώ τῆς σῆς ἐπιβήσεσθαι πόλεως», τά ἀντιπαρεχόμεθα, γιατί ἀποτελοῦν «ὑθλεις», δηλαδή φλυαρίες. Αὐτές ἀναπτύχθηκαν στή πλαίσια μᾶς ἐκκλησιαστικῆς παραφιλολογίας τοῦ ὅλου προβλήματος, ἀφοῦ καί οἱ σχετικές ἀναφορές τοῦ Σωζομενοῦ ἐπισημαίνουν ὅτι «λέγεται», διαδίδεται, ἢ τοῦ Σωκράτους ὅτι «ταῦτα οὐκ ἔχω εἰπεῖν, εἰ ἀληθῆ ἔλεξαν οἱ ἐμοὶ ἀπαγγείλαντες». Ἔτσι, δέν τά σχολιάζομε, καί γιατί στεροῦνται ἱστορικῆς ἀξιοπιστίας, ἀλλά καί, κυρίως, γιατί δέ συνάδουν μέ τό μεγαλεῖο τοῦ προσώπου τῶν δύο μεγάλων πατέρων καί ἀγίων.

Δόγμα καί Ἀγιότητα

τοῦ κ. Γεωργίου Κυριάκου, Θεολόγου

Εὐδοκία τοῦ Πατρός καί συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰω. 1,14).

Μέ τὴν ἀποστολική – εὐαγγελική αὐτὴ μαρτυρία καταθέτει ὁ ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστής Ἰωάννης τὴν ἐν χρόνῳ ἐμπειρία τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἐν Χριστῷ ὥστε «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται» (Μάρκ. 16,16). Αὐτὸ τὸ μυστήριον τὸ ἔζησαν οἱ Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μέ τὴν ἐμπειρία τοῦ ἄσαρκου Θεοῦ Λόγου, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι στὴν Καινὴ Διαθήκη μέ τὴν ἐμπειρία τοῦ ἐν σαρκί Θεοῦ Λόγου, εἰδικά δὲ καθὼς εἰσηλθάν στή δόξα αὐτοῦ τὴ μέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἐκκλησία καὶ Ἀποκάλυψη

Ὡς γνωστό ὁ Κύριος τῆς Δόξης, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὁποία περιποιήθηκε μέ τὸ τίμιον αἷμα του, τὴν κατέστησε ἅγια καὶ ἄμωμη, τὴν προσέλαβε καὶ τὴν ἔνωσε στόν ἑαυτό του. Αὐτὴ, ὡς «ἐκκλησία Θεοῦ ζώντος» εἶναι κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3,14). Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν, κατέστη νύμφη Χριστοῦ καὶ ταυτίστηκε μέ τὸ Σῶμα του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ταυτόσημη μέ τὴν ἀποστολή τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμον· πρῶτον γιατί μαρτυρεῖ γιὰ τὴ Θεία Ἀποκάλυψη, δεύτερο, γιατί εἶναι χώρος Θείας Ἀποκάλυψης καὶ τρίτο, ἀποτελεῖ ὡς Σῶμα Χριστοῦ μία διαρκὴ Ἀποκάλυψη. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς θείας Ἀποκάλυψης εἶναι νὰ συναντήσῃ ὁ Θεὸς μέσα στὴν ἱστορία τὸν κατ'εἰκόνα του ἐκπεσμένο ἄνθρωπο καὶ νὰ τοῦ δώσει πάλι τὴ δυνατότητα νὰ ἀνέβῃ ἀπὸ τὸ παρὰ φύσιν στὸ κατὰ φύσιν (Πα-

λαιὰ Διαθήκη) καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸ ὑπὲρ φύσιν (Καινὴ Διαθήκη), ὥστε νὰ ὁμοιάσῃ μέ τὸν Δημιουργόν του (Ἐκκλησία). Αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ ξεδίπλωμα τοῦ σχεδίου τῆς Θείας Οἰκονομίας χαρίζει μία προσωπικὴ κλήση στόν πεπτωκότα ἄνθρωπο νὰ γίνῃ ἐκλεκτός διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τέκνον τοῦ Θεοῦ Πατρός ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ αἱρέσεις

Ἀποστολή ἐπομένως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ μεταμορφώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα σὲ Σῶμα Χριστοῦ, νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ νόσο τῆς θρησκείας καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὴν πλάνη στὴν Ἀλήθεια. Ὁ πλάνος ὅμως διάβολος προβάλλει διαρκῶς προσκόμματα καὶ πολεμεῖ τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ μέσα καὶ ἀπὸ ἔξω. Ἀπὸ ἔξω μέ τοὺς διωγμούς τῶν πιστῶν ἐκ μέρους τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ὀργάνων της. Ἀπὸ μέσα δὲ μέ τοὺς διάφορους αἰρετικούς, πού ἐνῶ θεωροῦνταν μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάτησαν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια τῆς πίστεως καὶ τὴν πολέμησαν. Οἱ αἰρετικοὶ ἀρνήθηκαν τὴ θεραπευτικὴ δύναμη τῆς Ἀληθείας καὶ παρέμειναν στὴν πλάνη.

Οἱ αἱρέσεις ἀποτελέσαν καὶ ἀποτελοῦν παραχάραξη τῆς δυνατότητας σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία, θέλοντας νὰ προφυλάξῃ τὸ ποίμνιό της ἀπὸ αὐτὴ τὴ βαριά πνευματικὴ ἀσθένεια, ἀποφάνθηκε σὲ τοπικὲς καὶ οἰκουμενικὲς Συνόδους διὰ στόματος τῶν θεόπνευστων ἁγίων Πατέρων, τί σῶζει καὶ τί δέν σῶζει τὸν ἄνθρωπο. Ἔθεσε δηλαδή τὰ ὅρια τῆς σῶζουσας ἀληθείας ἔναντι τῆς πλάνης πού ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν αἰώνια ἀπώλεια. Ἔτσι, ἐπικράτησε τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας νὰ ὀνομάζονται καὶ ὅροι, ἐπειδὴ καθορίζουν τὰ ὅρια τῆς σωτηρίας. Ἐξἄλλου ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὁ Κύριος ὁ Θεός, διαχώρησε τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Ἡ αἵρεση εἶναι ἔργο

του σκότους και ἐλέγχεται ὑπό του Φωτός, ὅταν αὐτή ξεπροβάλλει στόν ὀρίζοντα τῆς Ἐκκλησίας. Ἦχει συναγερμός στό σώμα της, διότι κάτι τό παρείσακτο και ξένο ἐπιχειρεῖ νά εισέλθει. Ὁ ἄρχων του σκότους ἐπέτυχε τήν πρώτη φορά νά εισέλθει στόν παράδεισο και τό ἀποτέλεσμα ἦταν ὀλέθριο και ὁ πόνος πού προκάλεσε δυσβάστακτος. Γιά τή διόρθωση του σφάλματος δόθηκε θεῖο αἷμα. Ἀποτελεῖ προσωπική εὐθύνη του καθενός μέλους τῆς Ἐκκλησίας νά ἀγρυπνεῖ γιά τόν κίνδυνο αὐτό και νά δοκιμάζει τόν ἑαυτό του, ἂν πράγματι βρίσκεται στήν πίστη. Εἶναι ὅμως παράλληλα και συλλογική ἡ εὐθύνη ὅλου του ἐκκλησιαστικοῦ σώματος νά παραμένει ἐν τῇ πίστει και νά ἀσκεῖται μέριμνα, ὥστε νά στηρίζονται ποιμαντικά τά ἀδύνατα μέλη. Ἄλλωστε και ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει γιά τίς αἱρέσεις πού ἀναπτύχθηκαν στήν πρώτη Ἐκκλησία: «δεῖ γάρ και αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροῖ γένωνται ἐν ὑμῖν» (Α' Κορ. 11,19). Ἡ ἐμφάνιση τῶν αἱρέσεων ἀποδεικνύει δοκίμους τούς Χριστιανούς, γιατί φανερώνει τή σταθερότητα τους ἢ και τό ἀντίθετο.

Ἐπίσης γράφοντας στόν Τίτο, κάνει λόγο γιά τό πῶς πρέπει νά ἀντιμετωπίζεται ὁ αἱρετικός: «αἱρετικόν ἄνθρωπον μετά μίαν και δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος και ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος» (Τίτ. Γ' 10-11).

Οἱ δογματικές πτυχές τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι βασικά τέσσερις:

α. ἡ Τριαδολογία, πού ἀναφέρεται στήν τριαδικότητα του Θεοῦ, τόν τρόπο ὕπαρξης και τίς σχέσεις μεταξύ τῶν τριῶν θείων Προσώπων,

β. ἡ Χριστολογία, πού ἀναφέρεται στή σάρκωση του Θεοῦ στό πρόσωπο του Υἱοῦ, τόν τρόπο ἔνωσης τῶν δύο φύσεων στό ἓνα πρόσωπο του Θεοῦ Λόγου κ.ο.κ.

γ. ἡ Ἐκκλησιολογία, πού ἀναφέρεται στήν θεοῖδρυτη Ἐκκλησία, τήν ὁποία προσέλαβε εἰς ἑαυτόν ὁ Νυμφίος Χριστός ὡς νύμφη ἁγία και ἄμωμη, «ἦν περιποιήσατο διά του ἰδίου αἵματος» (Α' Τιμ. 3,13). Ἐπίσης τό ἔργο, ἡ φύση και ἡ ἀποστολή της στόν κόσμο μετά ἀπό τό γεγονός τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς κ.ο.κ..

δ. ἡ Σωτηριολογία, πού ἀναφέρεται στόν τρόπο και τή μέθοδο τῆς σωτηρίας του ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό, καθώς και τήν εὐθύνη πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος διά τῆς ἐλευθερίας και τῆς ἀγάπης νά κοινωνεῖ μέ τόν Θεό και τόν συνάνθρωπό του.

Τά δόγματα προέκυψαν ἀπό τόν ἴδιο λόγο, γιά τόν ὁποῖο συγκλήθηκαν και οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι, ἐξαιτίας δηλ. τῆς ἀμφισβήτησης ἀπό μέρους τῶν αἱρετικῶν του τρόπου ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ αἱρετικοί παραχάρασαν αὐτό τόν τρόπο ζωῆς στή βάση τῆς πίστεως. Παρερμήνευαν γιά παράδειγμα τό μυστήριο τῆς τριαδικότητος του Θεοῦ, ἢ πάλιν ἀρνοῦνταν τή θεότητα του Υἱοῦ και του Ἁγίου Πνεύματος ἢ παρερμήνευαν τόν τρόπο τῆς ὑποστατικῆς ἔνωσης τῶν δύο φύσεων στόν Χριστό. Ὅμως ἡ ἀλλοίωση τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως ὀδηγεῖ και στήν ἀλλοίωση του Ὁρθόδοξου ἠθους.

Ὅπως ἀναφέρθηκε προηγουμένως, οἱ θεοφόροι Πατέρες ὑπερασπιζόμενοι τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας στηρίζονται ὄχι στήν περιορισμένη ἀνθρώπινη λογική ἀλλά στήν κοινή ἐμπειρία τῆς θεωρίας (θέας) του Θεοῦ. Γι' αὐτό και δέν ὀμλοῦμε γιά κατανόηση του δόγματος, ἐπειδή προϋπόθεση αὐτοῦ εἶναι ἡ ὑπέρβαση τῆς λογικῆς και ἡ λειτουργία τῆς πίστεως, ὥστε μέ τά ἐντός τῆς καρδίας ὄμματα νά ἀρθεῖ ὁ χριστιανός στή θέα τῆς δόξας του Χριστοῦ. Αὐτή φυσικά ἡ καταξίωση δέν εἶναι ἐφικτή ἀπ' ὄσους ἀκολουθοῦν τήν ὁδό τῆς πλάνης και ζοῦν ἐκτός

Ἐκκλησίας. Προϋπόθεση είναι ὁ ἄνθρωπος νά εἶναι ζῶν μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, διότι ἡ θεωρία (θέα) τοῦ ἐν δόξῃ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθορᾶται ἀπό μέσα (στήν καρδιά) καί ὄχι ἀπ' ἔξω. Σ' αὐτή τή θεωρία ὁ ἄνθρωπος μετέχει μέ τήν ψυχή καί τό σῶμα του, διότι ἀποτελεῖ μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ δόξα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ διά τοῦ Σώματος Αὐτοῦ διαχέεται σέ ὅλα τά μέλη του κατ' ἀναλογία τῆς δεκτικότητας ἐκάστου. Ἐν τῷ Χριστῷ ἐπομένως, διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθορῶμεν τή δόξα Αὐτοῦ κατά ἀποκάλυψη Θεοῦ Πατρὸς.

Σέ γενικές γραμμές οἱ αἰρετικοί, ἀπό τήν ἀρχαιότητα ὡς σήμερα, στηρίζονται σέ μία κοινή βάση: στήν πλάνη τῆς κατά κόσμον φιλοσοφίας, πού τροφοδοτεῖται ἀπό τόν ἀνθρώπινο στοχασμό καί φουσκώνει τόν ἀνθρώπινο ἐγωισμό. Ἀντίθετα ἡ σωστή γνώση τῶν δογμάτων προϋποθέτει ταπεινό φρόνημα, κάθαρση ἀπό τά πάθη τά σκοτίζοντα τόν νοῦ, τήν ἡσυχαστική μέθοδο τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Μέσα ἀπό τόν δρόμο τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς ὁ ἄνθρωπος ἐρχόμενος εἰς ἑαυτόν ἀναζητεῖ μετά δακρῶν ἐντός τῆς καρδίας του «τόν δυνάμενον σώζειν» (Ἐβρ. 5,7) ἐκ τοῦ σκότους, τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου. Ἡ αἴρεση ὅμως ὡς πλανεμένη ὁδός ὁδηγεῖ ἐν τέλει σέ ἀδιέξοδα τόν ἄνθρωπο τοῦ δίνει τήν ψευδαίσθηση τῆς αὐτοσωτηρίας ἀπομακρύνοντάς τον ἀπό τή Χριστοσωτηρία. Ἐπιπλέον δέ, ἀναιρεῖ τή χρησιμότητα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ στόν κόσμον διά τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, καθὼς προσδίδει ἠθική ἐννοια στό θέμα τῆς σωτηρίας καί ὄχι ὄντολογική. Γιά τήν ὀρθόδοξη θεολογία ἡ σωτηρία ἔχει ὄντολογικό χαρακτήρα καί περιλαμβάνει ὅλο τόν ἄνθρωπο, ἐπειδή ὁ Θεός Λόγος προσέλαβε ὀλόκληρη τήν ἀνθρώπινη φύση, τήν θέωσε, καί τήν ἐδόξασε.

Τό Σύμβολο τῆς πίστεως, ὅπως καί ἄλλα δογματικά κείμενα, δείχνουν τήν κατεύθυνση τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, πού ὄντως ὁδηγεῖ διά τῆς καθάρσεως στόν φωτισμό καί στή θέωση, δηλαδή στή θεοπτία, τήν ἀγιότητα. Τά δόγματα ἐπομένως τῆς

Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἀποτέλεσμα φιλοσοφικῶν στοχασμῶν μίας νοησιαρχικῆς παραγωγῆς λόγου κείμενα, πού ἀναφέρονται ἀπλά σέ κάποιες θρησκευτικές ἔστω ἀλήθειες. Ἀντιθέτως εἶναι ἀποτύπωση διά τοῦ λόγου τῆς κοινῆς ἐμπειρίας τῆς θεοπτίας τῶν ἁγίων. Ὅλοι οἱ ἅγιοι εὐρισκόμενοι στή θεωρία τοῦ ἀκτίστου θείου φωτός, μετέχουν τῆς θείας ζωῆς. Τό κοινό ἐμπειρικό αὐτό γεγονός ἐγγυᾶται τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως, ὅπως αὐτή περιγράφεται στά δόγματα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνα δείγμα τέτοιας θεοπτίας στήν Παλαιά Διαθήκη συναντοῦμε στό πρόσωπο τοῦ Μωυσῆ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τόν Νόμον στό Σινά εἰσερχόμενος στή νεφέλη ἐπί τήν κορυφή τοῦ ὄρους. Τό πρόσωπό του μετέλαβε τοῦ ἀκτίστου φωτός ἐξαιτίας τῆς θεοφάνειας γι' αὐτό καί οἱ ἰσραηλίτες δέν μπορούσαν νά ἀτενίσουν τή λάμψη τοῦ προσώπου του (Ἐξοδος 34, 29-35). Ὅταν τούς ὁμιλοῦσε φοροῦσε τό κάλυμμα· ὅταν ὅμως στρεφόταν στόν Θεό τό ἀφαιροῦσε, διότι δέν χρειαζόταν. Παρομοίως καί τά δόγματα· δίκην Μωσαϊκοῦ καλύμματος δείχνουν τήν ὀρθή κατεύθυνση, γιά νά ὁδηγηθεῖ ὁ πεπτωκῶς ἄνθρωπος στή θεραπεία τῆς ὑπαρξῆς του καθαιρόμενος καί καθορῶν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ τήν δόξαν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀποκαλύπτει ἐν ἑαυτῷ τόν Πατέρα.

Ἡ ἀξία τοῦ δόγματος στήν πνευματική ζωή.

Ὅστόσο, τά δόγματα ὁμιλοῦν οἰκονομικῶς γιά τήν Ἀλήθεια. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ὁδηγηθεῖ δι' αὐτῶν «εἰς πάσαν τήν ἀλήθειαν» - Πεντηκοστή- (Ἰωάν 16,12-13), τότε αὐτά καταργοῦνται ὡς κτιστά νοήματα καί ἐννοίες, πού δέν μποροῦν νά ἐκφράσουν ἀπόλυτα τήν ἄκτιστη πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ. Ἐάν ὁ ἀπόστολος Παῦλος πού ἀνέβηκε ἕως τρίτου οὐρανοῦ στόν παράδεισο, ἤκουσε ῥήματα ἄρρητα ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καί οὐς οὐκ ἤκουσε καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α' Κορ. 2,9), πῶς εἶναι δυνατόν νά νοήσει καί κατανοήσει ὁ ἄνθρωπος τά τοῦ Θεοῦ; Ἀλλά καί ὁ Ἅγιος

Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός τονίζει: Ἄπειρον οὖν τό θεῖον καί ἀκατάληπτον, καί τοῦτον μόνον αὐτοῦ καταληπτόν, ἡ ἀπειρία καί ἡ ἀκαταληψία» (Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως 1, 4, PG 94, 800B).

Ἡ διαφορὰ αὐτὴ ὁμοιάζει μέ τό ἐγχειρίδιο πού περιγράφει τί εἶναι τό νερό καί πού βρίσκεται, ὥστε νά πορευθεῖ ἀπλανῶς ὁ ἄνθρωπος, γιά νά σβῆσει τή δίψα του. Ὅταν ὅμως ὁ διψασμένος βρεῖ τό νερό καί ξεδιψάσει, τότε τό ἐγχειρίδιο καταργεῖται. Ἄλλο τό ἐγχειρίδιο καί ἄλλο τό νερό. Ἄλλα εἶναι τά κτιστά νοήματα τῶν δογμάτων καί ἄλλο ὁ ἄκτιστος Θεός. Τά δόγματα εἶναι οἱ ὁδοδείκτες, γιά νά φθάσει ὁ ἄνθρωπος στήν κοινωνία μέ τόν Θεό χωρίς νά πλανηθεῖ. Ὅπως ἡ σκιά δείχνει τό σῶμα σέ σχέση μέ τόν ἥλιο, ἔτσι καί τά δόγματα δείχνουν τήν ἀλήθεια πού ἐκπέμπεται ἀπό τή θεία ἀκτινοβολία.

Ὡς γενικό συμπέρασμα μπορούμε νά πούμε πώς πρωτογενῶς ἡ κοινὴ ἐμπειρία τῆς θείας Ἀποκάλυψης παράγει τά δόγματα καί ὄχι τό ἀντίθετο. Ἄν ὄντως συνέβαινε τό ἀντίθετο, τότε τά δόγματα θά ἦταν ἄχρηστα θρησκευτικά φιλοσοφήματα, προϊόντα δηλ. ἀνθρώπινης διάνοιας, πού ὡς θρησκευτικά ἀξιώματα θά ὀδηγοῦσαν στήν εἰδωλολατρία. Σέ αὐτὴ τὴν πλάνη, παγίδα, ἔπεσαν καί πέφτουν ὅλοι οἱ αἰρετικοί, ἀφοῦ ὑπέταξαν τὴ θεολογία στή φιλοσοφία. Ταυτίζουν τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τῆς θείας Ἀποκάλυψης μέ τά κτιστά νοήματα τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας. Ἀντίθετα οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀκραιφνεῖς ἐμπειρικοί Θεολόγοι χρησιμοποίησαν ὡς ὀχήματα φιλοσοφικούς ὄρους, γιά νά διατυπώσουν λεκτικά τὴν Ἐκκλησιαστικὴ τους ἐμπειρία. Ἀπὸ αὐτὸ καταλαβαίνουμε πώς ὁ Θεός πού πιστεύουν οἱ αἰρετικοί, δέν εἶναι ὁ ἴδιος μέ τόν Θεό πού πιστεύει ἡ Ἐκκλησία. Οἱ συμμετέχοντες στίς οἰκουμενικές Συνόδους ἅγιοι Πατέρες δέν ἦσαν φιλόσοφοι, ὅπως πολλοί ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, ἀλλὰ θεοῦμενοι καί ὡς ἐκ τούτου ἀληθινοὶ Θεολόγοι.

Ἡ αἵρεση ὡς ἀντί-πατερικὴ ἀντίληψη εἶναι καθαρὰ ἀντί-ἐκκλησιαστικὴ, καθὼς φανερῶνει ἔλλειψη οὐσιαστικῆς κοινω-

νίας μέ τόν Θεό τὴν ὁποία καί παρεμποδίζει, γεγονός πού θά μετέτρεπε τὴν Ἐκκλησία σέ θρησκεία, τὴ μυστηριακὴ ζωὴ σέ μαγεία καί τὴν πνευματικὴ ζωὴ σέ τυπολατρία. Αὐτὲς τίς αἰρετικὲς ομάδες ἢ ἄλλως χριστιανικὲς ὁμολογίες, ἂν τοὺς προσδώσουμε τόν τίτλο (ἀδελφές) Ἐκκλησίες, ἔστω καί γιά ιστορικούς λόγους, δέν τίς βοηθοῦμε νά ἔλθουν στήν ἀλήθεια τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, γιατί τοιούτοτρόπως παγώνονται τά τετελεσμένα τῆς πλάνης τους καί τοὺς δημιουργοῦμε νόμιμη ἐκκλησιαστικὴ αὐτοσυνειδησία. Ἰδοὺ Ἀδάμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; (Γέν. 3,22) Νομίζω πώς εἶναι ἄδικο νά τοὺς εἰρωνευόμαστε χρωματίζοντας μέ φωτεινά χρώματα τό μαῦρο τῆς πλάνης τους.

Ὁ μένων ἐν τῇ καρδίᾳ Χριστός χριστοποιεῖ τόν ἄνθρωπο.

Ἐν ὀλίγοις οἱ ἅγιοι ὡς ζῶντα μέλη τοῦ Χριστοῦ βιώνουν τὴ θεοπτία ἐντὸς τῆς καρδίας καί, ὡς ζῶσες λογικὲς εἰκόνες τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὁμιλεῖ δι' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ Κύριος βεβαιώνει: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν» (Λουκ Ιζ' 21), ἀλλὰ καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος διακηρύττει ἐπίσης: Ὑμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός» (Κορ. Β' 6,16) καί ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψη ἀναφέρει: «ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ» (Ἀποκ. 3,20).

Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στήν καρδιά κάθε εὐσεβοῦς ἀνθρώπου θά πρέπει νά εἶναι τό προσδοκώμενο τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα: «Ὁν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων», (Ψαλ. 41,2) οὕτω καί ὁ νήφων πιστός ἐπιποθεῖ τόν νυμφίο Χριστό ἀναφωνῶν ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός: «ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ» (Ἀποκ. 22,20) καὶ «μείνον μεθ' ἡμῶν» (Λουκ. 24,29). Ἀμήν!

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρονίου Μιχαηλίδη

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ (1918-1937)

Ἡ κηδεία του ἐτελέσθη τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου του Τρίτην, 14 Σεπτεμβρίου, καὶ ὥραν 9 π.μ., δαπάναις τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Τό σεπτὸν σκῆνος τοῦ Μητροπολίτου, ἀφοῦ παρέμεινεν ἐντός τοῦ Γαλλικοῦ Νοσοκομείου, μέχρι τῆς πρωΐας τῆς Τρίτης, μετεκομίσθη εἰς τὸν ναόν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, κρουομένου πενθίμως τοῦ μεγάλου κώδωνος τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ὁ ὁποῖος, εἰς περιπτώσεις κηδεΐας, κρούεται μόνον διὰ νά ἀναγγεῖλη θανάτους Πατριαρχῶν.

»Ὁ τότε Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Τιμόθεος κατήλθεν εἰς τὸν ναόν ἐν μεγάλῃ στολῇ συνοδευόμενος ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ κλήρου τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ ἤρξατο ἡ κηδεΐα, παρισταμένων τοῦ Ἑλληνοσ Προξένου ἐν ἐπίσημῃ στολῇ, ὀλοκλήρου σχεδόν τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἀρκετῶν Ὁρθοδόξων Ἀράβων. Τῆς κηδεΐας προέστη ὁ Πατριάρχης, συγχοροστατούντων τῶν Μητροπολιτῶν Πάφου Λεοντίου (Τοποτηρητοῦ τότε τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου), Πτολεμαΐδος Κελλαδίωνος, Κυριακουπόλεως Βασιλείου, Πέλλης Μεθοδίου, Ἐλευθερουπόλεως Ἀναστασίου, Διοκαιοσαρείας Ἀριστάρχου, Ἀσκάλωνος Βασιλείου καὶ πλήθους Ἀρχιμανδριτῶν, ιερῶν καὶ διακόνων.

»Κατόπιν, κρουομένου πενθίμως τοῦ μεγάλου κώδωνος, μετεφέρθη ἐν μεγαλοπρεπῇ πομπῇ τό σκῆνος τοῦ σεπτοῦ Ἱεράρχου καὶ ἐτάφη εἰς τὸν λόφον Σιών, ἔνθα οἱ τάφοι τῶν Βασιλέων τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

»Ὀλόκληρος ὁ κλήρος τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀποτελούμενος ἐκ 200 περιπου

μελῶν, ἔβαινεν εἰς δύο στοίχους, οἵτινες ἔψαλλον ἐναλλάξ τὰ διάφορα νεκρώσιμα τροπάρια. Εἶπετο τό φέρετρον, ὑποβασταζόμενον ὑπὸ κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου, κατόπιν δέ ἤρχετο ὀγκώδες πλήθος. Ὁ ἐξόριστος Ἱεράρχης ἐτάφη εἰς ἐξέχουσαν θέσιν τοῦ κοιμητηρίου, ἔνθα θάπτονται οἱ Πατριάρχαι καὶ Μητροπολίται, παρὰ τὸν τάφον τοῦ τελευταίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δαμιανοῦ.

»Κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου τοῦ 1943 τὰ σεπτὰ λείψανα τοῦ αἰοιδίμου Μητροπολίτου μετεκομίσθησαν, κατὰ τὴν διὰ τὰξιν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐκ τοῦ ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τῆς Ἁγίας Σιών τάφου εἰς τὸν παρακείμενον ναόν τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἀπετέθησαν ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, ὅπου παρέμειναν μέχρι πρό τινας, ὅτε μετεφέρθησαν εἰς τὸν ναόν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ Ἰόππης».

Στις 24 Ὀκτωβρίου 1931, μετὰ τὴ σύλληψη καὶ ἐξορία τοῦ Ν. Μυλωνᾶ, ὁ ἀρχιμανδριτῆς Κιτίου Μακάριος Μαχαιριώτης εἶχε διορισθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ' ὡς «Ἀναπληρωτῆς Κιτίου». Μετὰ τό θάνατο τοῦ Ν. Μυλωνᾶ, ὅποτε ὁ Πάφου Λεόντιος ἀνέλαβε Τοποτηρητῆς τῆς Μητροπόλεως Κιτίου, ὁ ἀρχιμ. Μακάριος Μαχαιριώτης διορίστηκε «Τοποτηρητεῦον τῆς Μητροπόλεως Κιτίου».

Ὁ θάνατος τοῦ Νικοδήμου Μυλωνᾶ συγκλόνησε κυριολεκτικὰ τὸν Κυπριακὸ λαό, πού τὸν κατέταξε στὴ χορεία τῶν ἔθνομαρτύρων, δίνοντάς του τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ ἔθνομάρτυρα Ἱεράρχη. Κατέστη σύμβολο τοῦ ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ γιὰ ἐλευθερία, καὶ ἡ μνήμη του ἐπεσκίασε ἐκείνην ὄλων τῶν προκατόχων του, μηδὲ τοῦ Μελετίου Μεταξάκη ἐξαίρουμένου.

Νικόδημος Μυλωνᾶς καὶ Μελέτιος

Μεταξάκης είχαν πολλά κοινά. Στά πλείστα μεγάλα ζητήματα της Ἐκκλησίας και τοῦ Ἔθνους ἦσαν ὁμόφρονες, γι' αὐτό και ὑπῆρχε μιά ἀμοιβαία μεταξύ τους ἀγάπη και ἐκτίμηση. Καί οἱ δύο ἀγάπησαν μέ πάθος τήν ἑλληνική Παιδεία κι ἔκαμαν πολλά γι' αὐτήν. Καί οἱ δύο φλογίζονταν ἀπό τά ὄνειρα τῆς Φυλῆς και προσέβλεπαν στόν Ἐλευθέριο Βενιζέλο ὡς τόν ἡγέτη πού θά τά πραγματοποιοῦσε. Γενικά, ἦσαν και οἱ δύο χαρισματικοί και πολυτάλαντοι, μέ εὐρύτητα πνεύματος και ἀσυνήθιστη ὀξύνοια.

Διέφεραν ὁμως – πράγμα πολύ φυσικό – σέ ὀρισμένα σημεία. Τό βλέμμα και ἡ μέριμνα τοῦ Μεταξάκη ἀγκάλιαζαν τόν εὐρύτερο Ἑλληνισμό, ἐνώ ὁ Μυλωνᾶς παρέμενε ἕνας τοπικός ἀγωνιστής Ἐπίσκοπος. Ὁ Μεταξάκης, χωρίς νά ὑστερεῖ σέ φλογερό πατριωτισμό, εἶχε αὐστηρότερο ἐκκλησιαστικό πνεῦμα, γι' αὐτό και δέν ἀναμίχθηκε στήν πολιτική, πιστεύοντας ὅτι ἡ ἐκκλησιαστική διακονία ἀπαιτεῖ ὀλοκληρωτικό δόσιμο τῶν δυνάμεων τοῦ κληρικοῦ σ' αὐτήν. Ὁ Μυλωνᾶς πάλι, χωρίς νά ὑστερεῖ στά ἐκκλησιαστικά του καθήκοντα, ὑπῆρξε περισσότερο κοινωνικός και ἔθνικός ἡγέτης, ἀναμυχθείς ἐνεργά στήν πολιτική κίνηση τῆς ἐποχῆς του. Τόν Μεταξάκη, ἐξ αἰτίας τοῦ δυναμισμοῦ του και τῆς ἰσχυρῆς προσωπικότητάς του, διέκρινε μιά αὐταρχικότητα στό χαρακτήρα πού προκαλοῦσε ἀντιδράσεις και ζήμωνε τή δημοτικότητά του. Τόν Μυλωνᾶ, ἀντίθετα, διέκριναν «ἡ πραότης και ἰλαρότης αὐτοῦ, τό ὁμιλητικόν και εὐπρόσιτον αὐτοῦ πρὸς πάντας», τά ὁποία, «συνδυαζόμενα μέ τήν ἀνεξάντλητον ὑπομονήν, ἐπιείκταν, χριστιανικήν ἀγάπην, συγκατάβασιν και τήν πατρικὴν του στοργήν πρὸς πάντας, κατέστησαν αὐτόν σύν τῷ χρόνῳ δημοφιλέστατον», ὅπως ἀναφέρει μελετητής τοῦ ἔργου του.

Ὁ ἴδιος μελετητής, συνεχίζοντας λέγει: «Δέν ἐφείδετο κόπων και μόχθων, ὅλας δέ τὰς ἀκμαίας νεανικὰς δυνάμεις του, σωματικές και πνευματικές, διέθεσεν ὑπέρ τοῦ ποιμνίου του και βραδύτερον ὑπέρ ὀλοκληρωτοῦ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ὡς κήρυξ τοῦ

θείου λόγου διεκρίθη διά τήν ρητορικήν αὐτοῦ εὐφράδειαν. Τά ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς κηρύγματα τοῦ ἦσαν πλήρη ὑψηλῶν νοημάτων και αἱ ὁμιλίες του καλλιπεύσταται. Οἱ κατά τὰς ἔθνικὰς και ἄλλας ἐορτάς πανηγυρικοί του λόγοι ἀποτελοῦν κάλλιστα και ρητορικώτατα δοκίμια, ὄντες πλήρεις ὑψηλῶν νοημάτων και εἰκόνων, ἐξάρσεων και λυρισμῶν. Ὑπῆρξε ρήτωρ εὐφραδέστατος και πραγματικός ποιητής, χειριζόμενος μετά μεγίστης εὐχερείας θέματα φιλοσοφικά, ἱστορικά και κοινωνικά. Στοιχῶν τῇ παραδόσει και τῷ παραδείγματι τῶν προκατόχων του, περιώδευε κατ' ἔτος ὅλας τὰς κωμοπόλεις και χωρία τῆς μητροπολιτικῆς του περιφέρειας, κηρύττων, συμβουλεύων, νουθετῶν και διευθετῶν ἐπί τόπου τὰς μεταξύ τῶν μελῶν τοῦ ποιμνίου του ἐγειρομένας τυχόν διαφοράς».

Ἄλλος ἱστορικός τόν χαρακτηρίζει ὡς «τόν σημαντικότερο, σωφρονέστερο, πολιτικότερο και λογιότερο Κύπριο ἐπίσκοπο τῆς ἀγγλοκρατίας, ἀσχέτως ἂν κατά τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1931 ἐξωθήθηκε ἀπό τίς περιστάσεις πού δημιουργήθηκαν κυρίως ἀπό τοὺς ἀδιάλλακτους Κυρηνεϊακοὺς και τήν Ἐθνικὴν Ριζοσπαστικὴν Ἐνωσιν Κύπρου στό κίνημα κατά τῶν Ἀγγλων πού ἄνοιγε τό δρόμο πρὸς τήν βίαιη ἀντιμετώπιση τῆς ἀγγλοκρατίας, ἀντίθετα πρὸς τίς πραγματικές του πολιτικές πεποιθήσεις πού συγγένευαν πρὸς ἐκείνες τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ' Βασιλείου (1916-1933) και τοῦ Σωφρονίου, και συνοδεύονταν ἀπό εὐρύτατο προοδευτικό-ἀναμορφωτικό πνεῦμα μέ δεσμούς πρὸς ριζοσπαστικές κοινωνικές ιδέες».

Ἡ μνήμη τοῦ Νικοδήμου Μυλωνᾶ ὡς ἔθνικοῦ συμβόλου τοῦ ἀγωνιζόμενου Κυπριακοῦ λαοῦ διατηρήθηκε ἄσβεστη σ' ὅλα τὰ μετέπειτα χρόνια. Στίς 19 Ὀκτωβρίου 1952 ἔγιναν σέ πανηγυρική τελετή τά ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς του (τήν ὁποία φιλοτέχνησε σέ πεντελικό μάρμαρο, ὕστερα ἀπό σχετικό παγκύπριο ἔρανο, ὁ γλύπτης Ἀντ. Σῶχος), στόν περίβολο τῆς ἱ. Μητροπόλεως Κιτίου στή Λάρνακα.

Θείες Λειτουργίες καί Χοροστασίες Ἰουλίου, Αὐγούστου καί Σεπτεμβρίου

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

ΔΕΥΤΕΡΑ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου.

ΤΡΙΤΗ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό ἱερό παρεκκλήσιο τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα στήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου καί Ἁγίου Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τά θυρανοίξια στό παρεκκλήσιο τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τῆς κοινότητας Μονιάτη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΤΡΙΤΗ 16 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Μαρίνας Καψάλου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Μαρίνας τῆς κοινότητας Ἐπταγώνιας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό Ἱσυχαστήριο τῶν Ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου τῆς Ἱεράς Μονῆς Παναγίας Ἀμασοῦς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Προφήτη Ἡλία Γερμασόγιας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΟΥΛΙΟΥ: Παρέστη προσευχόμενος στόν ἱερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος λειτουργοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Καρπασίας κ. Χριστοφόρου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ἱερό ναό Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης τῆς

κοινότητας Ἁγίου Τύχωνα.

ΠΕΜΠΤΗ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό ἱερό παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς κοινότητας Πέρα Πεδίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Παρασκευῆς Γερμασόγιας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Παντελεήμονος τῆς κοινότητας Κυβίδων.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου στό Γενικό Νοσοκομεῖο Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Μανδριῶν.

ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τῆς κοινότητας Λιμνατίου.

ΤΡΙΤΗ 6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τῆς κοινότητας Κάτω Μύλου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Παναγίας Ἐλεούσας τῆς κοινότητας Κοιλανίου.

ΔΕΥΤΕΡΑ 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ἱερά μονή Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Πυργώτισσας τῆς κοινότητας Πύργου.

ΠΕΜΠΤΗ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Ἐλεούσας τῆς κοινότητας Τριμίκλινης.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον ἱερό παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Γερασίμου τῆς κοινότη-

τας Άγρου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Άγίου Άρσενίου τοῦ Καππαδόκου τῆς κοινότητας Κυπερούνας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῶν Άγίων Ρηγίνου καί Ὁρέστου τῆς κοινότητας Φασούλας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ιερά μονή Συμβούλου Χριστοῦ, ἐπί τῆ ἐπετείῳ τῆς λειτουργίας τῆς μονῆς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Άγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀρχαγγέλων Γαβριήλ καί Μιχαήλ τοῦ κατασηνωτικοῦ χώρου τῆς Μητροπόλεως στόν Σαϊτᾶ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στήν ιερά μονή Παναγίας Μαχαιρᾶ.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Δυμῶν.

ΠΕΜΠΤΗ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Βουνίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ζώνης τῆς κοινότητας Ἀπαισιᾶς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ζώνης τῆς κοινότητας Μονῆς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Άγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Χανδριῶν.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Πελενδριοῦ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Βαρνάβα τῆς κοινότητας Κοκκινοτριμυθιάς Προΐσταμένου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Χρυσσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἤγε τά ὀνομαστήριά του, καί συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Βόστρον κ. Τιμοθέου καί τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κωνσταντίας

κ. Βασιλείου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας Γλυκιωτίσσης.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΤΡΙΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν ιερό ναό Παναγίας Ὁδηγήτριας τῆς κοινότητας Παλαιομετόχου Προΐσταμένου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ταμασοῦ καί Ὁρεινῆς κ. Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος ἄγει τά ὀνομαστήριά του, καί συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμωτάτων Μητροπολιτῶν Ναιρόμπ κ. Μακαρίου, Βόστρον κ. Τιμοθέου, Κορίνθου κ. Διονυσίου, Ἀχαλτσίχε κ. Θεοδώρου καί Χόνι κ. Σάββα, τοῦ Πανιερωτάτου πρώην Μητροπολίτου Κιτίου κ. Χρυσσοστόμου καί τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Νιτρίας κ. Νικοδήμου, Ἀμαθούντος κ. Νικόλαου καί Κεχροῶν κ. Ἀγαπίου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου Χαράκη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Σουνίου.

ΤΡΙΤΗ 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Άγίου Ἡρακλειδίου στό Ζακάκι.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ιερά μονή Άγίου Ἡρακλειδίου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Παναγίας Χρυσσοπλατυτέρας τῆς κοινότητας Παραμύθας.

Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στό μητροπολιτικό παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Σκέπης.

ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στό ιερό μετόχιον τῆς Ἁγίας Μαρίνας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Ἄμροῦς.

Θεῖες Λειτουργίες καί Χοροστασίες Ἰουλίου, Αὐγούστου καί Σεπτεμβρίου

Θεοφιλέστατου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

ΤΡΙΤΗ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Γαλακτοτροφούσας τῆς κοινότητας Δωροῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου τῆς κοινότητας Αὐγούρου.

ΠΕΜΠΤΗ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Τριχερούσας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Τριχερούσας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό παρεκκλήσιο Παναγίας Καρμώτισσας.

ΤΡΙΤΗ 16 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Μαρίνας τῆς κοινότητας Καλοῦ Χωριοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Μαρίνας Συνοικισμοῦ Καψάλου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Προφήτου Ἡλιοῦ Ποταμοῦ Γερμασόγειας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Προφήτου Ἡλιοῦ τῆς κοινότητας Συκόπετρας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Ἀγροῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Ἄννης τῆς κοινότητας Σπαταλίου.

ΠΕΜΠΤΗ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Ἄννης Μέσα Γειτονιάς.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς κοινότητας Ἐπισκοπῆς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς κοινότητας Κάτω Ἀμιάντου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Παντελεήμονος τῆς κοινότητας Κυβίδων.

ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος στό Παλαιό Νοσοκομεῖο.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἁγίας Εἰρήνης τῆς Χρυσοβαλάντου στό Γενικό Νοσοκομεῖο Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Ἰωάννη Λαμπαδιστοῦ τῆς κοινότητας Πελενδρίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στήν πανηγυρίζουσα ἱερά μονή Τιμίου Σταυροῦ τῆς κοινότητας Κουκάς.

ΠΕΜΠΤΗ 2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα καί Ὁσίας Φωτεινῆς συνοικισμοῦ Κολοσσίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Γεράσας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τῆς κοινότητας Σωτήρας.

ΤΡΙΤΗ 6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τῆς κοινότητας Σανίδας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Παναγίας Εὐαγγελίστριας Κάτω Πολεμιδίων.

ΤΕΤΑΡΤΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας Φανερωμένης τῆς κοινότητας Πάνω Πλατρῶν.

ΠΕΜΠΤΗ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας Πυργώτισσας τῆς κοινότητας Πύργου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Παναγίας τῆς κοινότητας Ποταμίτισσας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Λουβαρά.

ΠΕΜΠΤΗ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Ἄγρου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ζώνης Λεμεσοῦ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ζώνης Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Νικολάου τῆς κοινότητας Ἄλασσας.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Μάμαντος τῆς ὁμώνυμης κοινότητας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Μάμαντος τῆς κοινότητας Τραχωίου.

ΠΕΜΠΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ Μονοβόλικου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Διερώνας.

Τέλεσε τά ἐγκαίνια κατά τή διάρκεια ἀγρουπνίας τοῦ παρεκκλησίου Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Κελλακίου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας Ἰαματικῆς τῆς κοινότητας Ἀρακαπᾶ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας τῆς κοινότητας Κορφῆς.

ΤΡΙΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ταμασοῦ κ. Ἡσαΐα, στόν ιερό ναό Παναγίας Ὁδηγήτριας τῆς κοινότητας Παλαιομετόχου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Σταυροῦ Πάνω Πολεμιδίων.

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Σταυροῦ τῆς κοινότητας Ἀκρωτηρίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου Χαράκη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό παρεκκλήσιο Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Διερώνας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς κοινότητας Πέρα Πεδίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νεοφύτου συνοικισμοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νεοφύτου συνοικισμοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Τύχωνος τῆς ὁμώνυμης κοινότητας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Μέ επιτυχία ολοκληρώθηκαν και φέτος οι κατασκηνώσεις της Μητροπόλεώς μας στις κατασκηνωτικές εγκαταστάσεις του Σαϊπτά, με γενικό θέμα: «Χαίρε της έλεημοσύνης ὡ ἐπώνυμε» - Ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐλεήμων! Περίπου 1000 ἀγόρια καὶ κορίτσια Δημοτικού, Γυμνασίου καὶ

Λυκείου πέρασαν ὁμορφες καὶ ἀξέχαστες στιγμές στις λίγες μέρες πού είχαν τήν εὐκαιρία νά ζήσουν στήν κατασκήνωση, ὅπου ἔγινε ἐκτενής ἀναφορά στή ζωή καὶ τό ἔργο τοῦ ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, πού φέτος συμπληρώνονται 1400 χρόνια ἀπό τήν κοίμησή του.

Ἐπεύθυνοι γιά τά ἀγόρια ἦταν ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κωνσταντίνου, ὁ π. Βαρνάβας Χριστοδουλίδης καί ὁ π. Παῦλος Χριστοδουλίδης καί γιά τά κορίτσια ἡ κ. Μαργαρίτα Κωστή.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Πραγματοποιήθηκαν επίσης κατασκηνωτικά τριήμερα για φοιτητές, εργαζόμενους και νεαρά ζευγάρια, με υπεύθυνο τόν Αρχιμ. Φιλόθεο Μαχαιριώτη, όπου μέσα από τις όμιλίες του Πανιερωτάτου και τό όλο πρόγραμμα πήραν πνευματικά εφόδια και απαντήσεις πάνω σέ θέματα και προβληματισμούς τους.

Οι κατασκηνώσεις τής Μητροπόλεως μας ολοκληρώθηκαν μέ τά κατασκηνωτικά τριήμερα τών Ένοριακών Συνδέσμων Κυριών, μέ υπευθύνους τίς κυρίες: Νίτσα Μουκταρούδη, πρεσβυτέρα Κυριακή Μιχαλίδου, Θεμούλα Σπύρου, Θεοδοσία Κωνσταντινίδου και Παναγιώτα Πίττα.

Συνεχής ήταν ή παρουσία στήν κατασκήνωση, τόσο του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Άθανασίου, όσο και του Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Άμαθούντος κ. Νικολάου, όπου είχαν έπικοινωνία μέ τούς κατασκηνωτές και απήύθυναν τόν πατρικό τους λόγο.

Τήν Κυριακή 14 Ίουλίου, ό Πανιερώτατος λειτούργησε και κήρυξε τόν θείο λόγο στόν ιερό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικής, όπου τέλεσε τό μνημόσυνο τών πεσότων κατά τό προδοτικό πραξικόπημα τής 15ης Ίουλίου 1974.

Τήν Κυριακή 21 Ίουλίου, ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Άθανάσιος συλλειτουργήσε μέ τόν Θεοφιλέστατο Έπίσκοπο Καρπασίας κ. Χριστοφόρο στόν ιερό ναό άγ.

Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, στή πλαίσια τῶν 1400 χρόνων ἀπό τήν κοίμησή του, ὅπου καί τέλεσαν τό μνημόσυνο τῶν πεσόντων κατά τήν τουρκική εισβολή τοῦ 1974.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος λειτούργησε στόν ἱερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας ἁγ. Ἰωάννη Πιτσιλιᾶς καί τέλεσε τό μνημόσυνο τῶν πεσόντων κατά τήν τουρκική εισβολή τοῦ 1974.

Τό Σάββατο 31 Αὐγούστου, ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἡ ἐκκλησία μας τιμᾷ τήν ἑορτή τῆς Κατάθεσης τῆς Ἁγίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος λειτούργησε καί κήρυξε στόν ἱερό ναό Ἁγ. Ζώνης Λεμεσοῦ. Κατά τή διάρκεια τῆς ἀκολουθίας τέλεσε τήν εἰς πρεσβύτερο χειροτονία τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου π. Ἄγγελου Πανταζόπουλου.

Μέ αἰσθήματα χαρᾶς καί συγκίνησης καί μέ τίς πρέπουσες τιμές, κληρὸς καί λαὸς ὑποδέχθηκαν τό βράδυ τῆς Παρασκευῆς 30 Αὐγούστου, τεμάχιο λειψάνου τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης καί μέρος τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Μάμαντος ἀπό τήν Ι.Μ. Παναχράντου τῆς νήσου Ἄνδρου, στήν κοινότητα Τραχωνίου. Τά ἱερά λείψανα μετέφερε ὁ Πανοσιολογιώτατος Καθηγούμενος Γέροντας Εὐδόκιμος, καί ὑποδέχθηκε ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεώς μας Ἀρχιμ. Ἰσαάκ. Μετά τήν ὑποδοχή ἀκολούθησε ἱερά ἀγρυπνία προεξάρχοντος τοῦ Πρωτοσυγέλλου.

Τό βράδυ τής Παρασκευής 6 Σεπτεμβρίου, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος τέλεσε τά ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ παρεκκλησίου Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ στό χωριό Κελλάκι καί προεξήρχε τῆς Θείας Λειτουργίας πού ἀκολούθησε. Τήν κατανυκτική ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων παρακολούθησε πλήθος κόσμου.

Τήν 10η Σεπτεμβρίου, ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τή μνήμη τοῦ Ὁσίου Ἡσαΐου, τοῦ κτίτορος τῆς Ἱεράς, Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Κύκκου, ἄγει τά ὀνομαστήριά του ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασοῦ καί Ὁρεινῆς κ. Ἡσαΐας. Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος καί ὁ Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος συμμετείχαν στό Πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο, προεξάρχοντας τοῦ ἐορτάζοντος Μητροπολίτου Ταμασοῦ κ. Ἡσαΐου, πού τελέστηκε στόν ἱερό ναό Παναγίας Ὁδηγήτριας Παλαιομετόχου.

Μέ αισθήματα χαρᾶς καί συγκίνησης καί μέ τίς πρέπουσες τιμές, κλήρος καί λαός ὑποδέχθηκαν τό βράδυ τῆς Παρασκευῆς 13 Σεπτεμβρίου, τεμάχια ἐκ τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν Ἁγίων ἐνδόξων Βασιλέων καί Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης στόν ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Χαράκη, ἐπ' εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως εἴκοσι χρόνων ἀπό τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ. Τά ἱερά λείψανα μεταφέρθηκαν ἀπό τήν Ἱερά

Μονή Παναγίας τῷ Κύκκου καί τά ὑποδέχθηκε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος. Μετά τήν ὑποδοχή ἀκολούθησε ἱερά ἀγρυπνία προεξάρχοντος τοῦ Πανιερωτάτου. Τήν Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου λειτούργησε στόν ναό ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος.

Τήν Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος λειτούργησε καί κήρυξε τόν θεῖο λόγο στόν ἱερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ στό χωριό Σούνι. Μετά τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας τέλεσε τὰ ἐγκαίνια τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο βρῖσκεται στόν περίβολο τοῦ ναοῦ.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἱεραποστολικῆς Στέγης «Ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ», παρέστη καί μίλησε τήν Τετάρτη 18 Σεπτεμβρίου, σέ ἀπογευματινὸ τσάι στήν πόλη τῆς Κατερίνης στήν Ἑλλάδα. Τήν ἐκδήλωση προλόγισε ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου ἐν Ὀλύμπῳ, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος Κυρίτσης, ὁ ὁποῖος κάλεσε ὅλους «νά συμπορευθοῦν στό ἔργο τῆς ἀγάπης καί τῆς διακονίας πρός τόν ἄνθρωπο», ὅπως χαρακτηριστικά δήλωσε. Πρῶτος ὁμιλητής ἦταν ὁ Πανιερώτατος Μητροπο-

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

λίτης μας, πού ανέπτυξε τό θέμα: «Ο Άγιος Παΐσιος ως ιεραπόστολος στόν σύγχρονο κόσμο». Ἡ ἐκδήλωση ὁλοκληρώθηκε μέ ἐκκλησιαστικούς ὕμνους καί παραδοσιακά τραγούδια.

Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Κατερίνης καί Πλαταμῶνος κ. Γεωργίου, ὁ Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος μίλησε σέ ιερατική σύναξη τῆς Μητροπόλεως καί ἐπισκέφθηκε τόν Ξενώνα ὑποστήριξης ἐθισμένων «Μεταμόρφωση», πού εἶναι κάτω ἀπό τήν ἐποπτεία τῆς Ἐκκλησίας.

Μέσα στά πλαίσια τῶν ἐορτασμῶν τῶν 1400 χρόνων ἀπό τή μακαρία κοίμησι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Πολιοῦχου τῆς πόλεώς μας, προσκλήθηκε ἀπό τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας γιά νά μιλήσει ὁ Πανοσιολογιώτατος Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας Ἁγίου Ὁρους, Ἀρχιμανδρίτης Ἐλισσαῖος. Τήν Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου τό πρωί, μίλησε σέ ιερατική σύναξη τῆς Μητροπόλεώς μας σχετικά μέ τό λειτουργημα τοῦ ιερέως, ἐνῶ τό βράδυ τῆς ἴδιας μέρας πραγματοποίησε ὁμιλία στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Μητροπόλεώς μας ἀναφορικά μέ τή μορφή καί τό ἔργο τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.

Τὴν Τρίτη 24 Σεπτεμβρίου, ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας καὶ ὁ καθεδρικός ναός Ἁγίας Νάπας, πραγματοποιήσαν ἐκδήλωση πρὸς τιμὴ τοῦ κ. Νίκου Παπασάββα, ἱεροψάλτη τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Ἁγίας Νάπας, ὁ ὁποῖος φέτος συμπλήρωσε 50 χρόνια διακονίας. Τὴν ἐκδήλωση τίμησαν μέ τὴν παρουσία τους, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος, ὁ ἔντιμος Ὑπουργός Δικαιοσύνης κ. Γιώργος Σαββίδης καὶ ὁ ἔντιμος Δήμαρχος Λεμεσοῦ κ. Νίκος Νικολαΐδης καθώς καὶ πλῆθος κόσμου. Ὁ Πανιερώτατος ἀπένειμε στὸν κ. Παπασάββα τὸ ὄφικιο τοῦ Ἀρχοντος Πρωτοψάλτη τῆς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ. Στὴν ἐκδήλωση ἔψαλλε ἐκκλησιαστικούς ὕμνους ἢ χορωδία τῆς Μητροπόλεως μας «Ρωμανὸς ὁ Μελωδός», ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ πρωτ. Νικολάου Λυμπουρίδη.

Τὴν Τετάρτη 25 Σεπτεμβρίου, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας τέλεσε τὸν Ἁγιασμό γιὰ τὴν ἑναρξὴ τῶν συναντήσεων τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπώχων, στὴν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Μητροπόλεως μας. Ἀκολουθῶς ὁ Πανιερώτατος μίλησε, μέ θέμα τὴν ἐλεημοσύνη καὶ τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο.

Μέ κάθε λαμπρότητα εορτάστηκε και φέτος η ανακομιδή των τιμίων και χαριτόβρυτων λειψάνων του Άγιου Νεοφύτου στη Μητρόπολή μας. Την παραμονή της εορτής, ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος χοροστάτησε κατά την ακολουθία του έσπερινού και την κυριώνυμο ημέρα λειτούργησε και

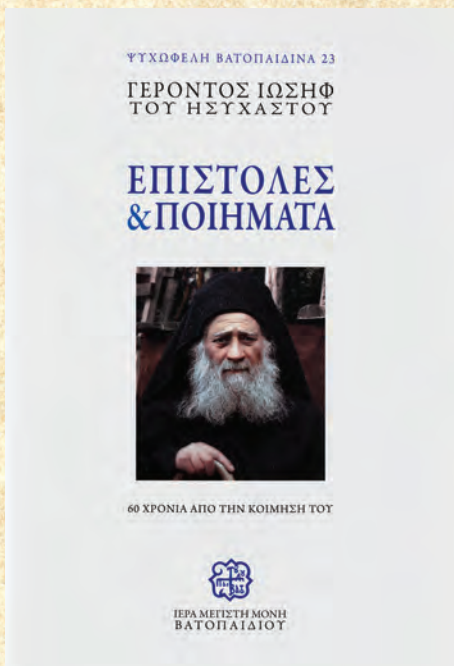

κήρυξε τον θείο λόγο στον πανηγυρίζοντα ιερό ναό Άγιου Νεοφύτου στον συνοικισμό Μακαρίου Γ'. Κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας χειροτόνησε εις πρεσβύτερο, τον εύλαβέστατο διάκονο του ναού π. Θεοχάρη Ψάλιο.

Την Παρασκευή 27 Σεπτεμβρίου, τελέστηκε στον Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικής πανηγυρική άγρυπνία, προεξάρχοντας του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας, κατά την οποία εορτάστηκε η Άγία Σκέπη της Ύπεραγίας Θεοτόκου και η μνήμη του άγιου Ρωμανού του Μελωδού. Στην άγρυπνία έψαλλε η βυζαντινή χορωδία της Μητροπόλεώς μας, η οποία φέρει και τό όνομά του.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γέροντος Ίωσήφ του Ήσυχαστού, «Επιστολές και Ποιήματα»

Έκδοση της Ίερας Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου

Πρόκειται για μία έπετειακή έκδοση, αφού φέτος συμπληρώνονται 60 χρόνια από την κοίμησή του.

Τό βιβλίο περιλαμβάνει 133 Έπιστολές και Ποιήματα χωρίς καμμία παρέμβαση, όπως ακριβώς τις έγραψε ο μακαριστός Γέροντας.

Τό περιεχόμενο των έπιστολών, έκχειλιμα πολύχρονης άσκητικής και ήσυχαστικής πείρας του Γέροντα, άποτελει και για τούς μοναχούς αλλά και για κάθε εύσεβη χριστιανό ένα πολύ δυνατό βοήθημα στον πνευματικό άγώνα.

Οι έπιστολές εκδίδονται σέ ένα έπιμελημένο και πολυτελή τόμο 525 σελίδων, έπιπλέον 32 σελίδες μέ έγχρωμες φωτογραφίες, ό όποιος εντάσσεται στή σειρά Ψυχωφελή Βατοπαιδινά.

Τών έπιστολών προτάσσεται γράμμα εύλογίας από τον Οικουμενικό Πατριάρχη, ό όποιος χαρακτηρίζει τον Γέροντα «φωτόμορφον τέκνον του Αγίου Όρους, μύστη της άσκήσεως, της προσευχής και της ταπεινοφροσύνης, ό όποιος συνέβαλε καθοριστικώς εις την ανάκαμψιν και

άνόρθωσιν του άγιορειτικού μοναχισμού κατά τον παρελθόντα αιώνα».

Άκολουθει Πρόλογος του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Άθανασίου και Εισαγωγή του Πανοσιολ. Αρχιμ. Έφραίμ, Καθηγουμένου της Ίερας Μονής Βατοπαιδίου, για τό πρόσωπο και τό έργο του Γέροντος Ίωσήφ του Ήσυχαστού.

Πρίν από τις έπιστολές παρατίθεται και μία πολύ σημαντική έπιστολή του μακαριστού Γέροντος Σωφρονίου του Έσσεξ, πού μιλά για τον Γέροντα Ίωσήφ, «τόν έκλεκτό του Θεού» κατά την έκφρασή του.

Θεία Άνάβασις

Έρμηνεία στον όσιο Θεόγνωστο

Συγγραφέας: Αρχιμανδρίτης Αιμιλιανός Σιμωνοπετρίτης

Έκδόσεις: Ίνδικτος

Ό τόμος άποτελει συνέχεια της έκτεταμένης και έν πολλοίς προσωπικής έρμηνείας του Γέροντος Αιμιλιανού στα συγγράμματα των άσκητικών Πατέρων, μέ σκοπό νά κάνη γνωστή την πατερική διδασκαλία στα πνευματικά του τέκνα, μοναχούς της Ί. Μονής Σίμωνος Πέτρας και μοναχές του Ί. Κοινοβίου Όρμυλίας, αλλά και για νά συσκιάζη τά προσωπικά του βιώματα κάτω από τούς λόγους των Πατέρων. Κάποια λοιπόν ήμέρα του Φθινοπώρου του 1987 άρχισε νά σχολιάζη και νά έρμηνεύη τά: «Περί πράξεως και θεωρίας και περί ιερωσύνης» κεφάλαια του όσιου Θεογνώστου. [...] (Άπό την έκδοση)

